



Lesník

ČASOPIS ZAMESTNANCOV • LESY Slovenskej republiky, štátny podnik • september 2015



9

Ľudia pre lesy, lesy pre ľudí

Obsah

- 3** Editorial
- ~ Anketa
- 4** Príhovor generálneho riaditeľa
- 5** Agrokomplex 2015
- ~ Nový riaditeľ
OZ Liptovský Hrádok
- 5** Nový riaditeľ
OZ Levice
- 6** Okolo Strečna cesta
nebezpečná...
- ~ Letecká šou pod Strečnom
- 7** XV. Medzinárodná súťaž
drevorubačov o titul
Ujsolsky drevorubač 2015
- 8** Zelená je tráva, futbal to je hra
- 9** Majstrovstvá Európy
v kombinovanej loveckej
streľbe
- 10** Voda je život...
- ~ Do Kraľovian priplávala po
rieke plť
- 11** Oravská lesná železnica
- ~ Považská lesná železnica
- 13** Storočnica J. F. Turčeka, CSc.
- ~ Prečo mám rád les?
- 14** Jún v lesníckom ekocentre
- 15** Naštartovanie ďalšej spolupráce
pre zachovanie prírodného
dedičstva v poľsko-slovenskom
pohraničí
- 16** Keď je práca potešením,
vtedy je život šťastím
- 18** Poľovnícka chata Zvernica
Karná
- 20** Vývoj lesného hospodárstva v
Uhorsku v Rakúskej monarchii
- 22** Svet zo stromu
- 23** Do fondu múzea pribudnú
nové artefakty
- 24** Milé deti
Pre deti
- ~ Zasmejte sa
- ~ Uveríte?
- 25** Chata Kopaská
Naše zariadenia
- ~ Kačacie pečienky v župane
Receptár
- 26** Háľky (2/5)
- 27** Písalo sa pred 70. rokmi
- ~ Životné jubileá
- ~ Pracovné jubileá
- 28** Veľký svet malých veľkých
stromov



5



9



16



18



Lesník

časopis zamestnancov
LESY Slovenskej
republiky, štátny podnik
september 2015

Šéfredaktor:
Ing. Vlastimil Rezek (vr)

Redaktorka:
Mgr. Anna Sliacka (as)

Stáli prispievatelia:
Ing. Milan Longauer
Ing. Viliam Stockmann
Ing. Helena Turská
Ing. Marek Vanga

Grafická úprava:
ANGEMY, s.r.o.
www.angemy.eu

Foto na obálke:
Anna Sliacka
AGROKOMPLEX 2015 -
expozičia OZ Semenoles

Adresa redakcie:
LESY SR, š.p.
Námestie SNP č. 8
975 66 Banská Bystrica
telefón: 048/43 44 278
fax: 048/43 44 191
e-mail: vlastimil.rezek@lesy.sk

Tak to máme jeden chlieb, maslo, dva syry, chladené kurča, sirup... Poznáte to. Registračná pokladnica pípa, predavačka prebehne čiarový kód tovaru skenerom a ani sa nestačíte obzrieť, už treba platiť. Úžasná rýchlosť oproti blokovaniu každého tovaru v minulosti. A čo je ešte lepšie, a to ani zákazník nevidí, zo skladových kariet v tom istom okamihu odbudne predaný tovar a predajňa má okamžitý prehľad o skladových zásobách každého sortimentu.

Tak takto by to malo v krátkej budúcnosti vyzerať aj v našom podniku, iba namiesto potravín či topánok sa budú čiarovým kódom označovať jednotlivé výrezy. Systém kontroly pohybu dreva prostredníctvom plastových štítkov, ktorý sa zatiaľ pripravuje na OZ Levice a OZ Prešov, má aj ďalšie výhody. Obmedzí možnosti prípadnej zmeny rozmerových či kvalitatívnych parametrov, a tiež bude jednoznačne každý kus identifikovateľný aj pri prípadných reklamáciách.

Čo bránilo v minulosti zavedeniu tohto systému, ktorý mimochodom používajú aj v susedných štátoch, do prevádzky? V prvom rade peniaze. A tie boli paradoxne aj príčinou rozhodnutia o spustení systému v tomto roku. Pokiaľ poriadok v skladových zásobách a prehľad v pohybe dreva prinesie čo i len percento úspory, vrátia sa náklady v priebehu poldruha roka a ďalej bude podnik zo systému profitovať. Je však predpoklad, že prínos bude oveľa väčší ako jedno percento. Zostáva už iba túto kontrolu pohybu dreva čo najrýchlejšie zaviesť, naučiť ľudí s týmto systémom pracovať a využiť jeho výhody v prospech celého podniku.

Prijemné čítanie




Anketa

LESY Slovenskej republiky v priebehu roka uskutočňujú niekoľko celoslovenských podujatí ako napríklad strelecké preteky v Zámutove, futbalový turnaj v Považskej Bystrici či Spoločenský večer vo Zvolene. Je podľa Vás počet týchto možností na spoločné neformálne stretnutia dostatočný? Myslíte si, že majú pozitívny vplyv na pracovné výsledky jednotlivcov, a tým aj celej firmy?

Ing. Martin Strmeň

Riaditeľ odštepného závodu Vranov n/T

„Myslím si, že mnohí zamestnanci majú potrebu častejších stretnutí na takýchto podujatiach, preto by som uvažoval rozšíriť, keď už nie ich počet, tak aspoň počet účastníkov na týchto podujatiach. Budovanie spolupatričnosti k firme je určite jedna z ciest ako zvýšiť motiváciu, a tým aj pracovné výkony zamestnancov.“

Ing. Martin Daxner

Riaditeľ OZ Čierny Balog

Dobrych vecí nikdy nie je dost, samozrejme všetko musí mať svoju mieru. Je hlavne potrebné v dnešnej uponáhľanej dobe nájsť dobrým myšlienkam adekvátny priestor.

Tieto podujatia určite pre firmu zmysel majú, pretože pri neformálnych rozhovoroch sa nepreberajú len výsledky futbalových zápasov či strelecké výkony jednotlivých pretekárov, ale častokrát sa nastolia aj otázky spoločenské a pracovné. Nie vždy, ale často sa potom podarí vyriešiť aj nejaký pracovný problém, resp. vymyslieť a neskôr zrealizovať vhodný nápad.

Mgr. Ľubica Milánová

Vedúca LDM Zvolen

Môj názor na realizáciu podnikových celoslovenských akcií - podujatí zamestnancov je pozitívny. Akcie sú rôznorodého charakteru (športové, spoločenské) a zároveň sa uskutočňujú v rôznych územ-

ných častiach podniku. Ide o možnosť vzájomnej prezentácie jednotlivých organizačných celkov (odštepných závodov), ale predovšetkým osobných stretnutí a voľnej komunikácie s kolegami, ktorých poznáte len z emailovej pošty. Či je počet týchto akcií dostatočný, nedokážem v tejto chvíli zodpovedať. Aj podľa seba viem, že nie každý sa zúčastňuje všetkých akcií a mnohí si vyberajú podľa vlastného záujmu a zamerania. Neformálne osobné stretnutia pomáhajú k lepšej a otvorenejšej komunikácii medzi zamestnancami, čo sa následne pozitívne prejaví v atmosfére na pracovisku a pri pracovných jednaniach.

Ing. Peter Bodnár

Ekonomický riaditeľ podniku

Po prvej osobnej skúsenosti s futbalovým turnajom v Považskej Bystrici musím vysoko vyzdvihnúť úroveň a aj prínos takéhoto stretnutia ako pre mňa, tak bezpochyby aj pre celý podnik. Vzhľadom k faktu, že na daných stretnutiach sa môže z kapacitných dôvodov naraz zúčastniť iba obmedzený počet ľudí, osobne som za väčší počet takýchto podujatí, pričom ak to nie je možné zrealizovať na podnikovej úrovni, tak aspoň na regionálnej (napr. východ, stred, západ)

Ing. Dušan Chudovský

Riaditeľ OZ Považská Bystrica

Organizovanie rôznorodých neformálnych akcií je integrálnou súčasťou mo-

derných prístupov k vedeniu pracovných kolektívov. Prostredníctvom spoločenských podujatí či teambuildingových aktivít sa prehlbuje nie len súdržnosť jednotlivých zamestnaneckých zložiek, ale rovnako tak i neformálne väzby v rámci nich, ktoré prispievajú k pozitívnej atmosfére na pracovisku, v rámci pracovných kolektívov, a tak v konečnom dôsledku i k väčšej pracovnej efektívnosti. Takéto pôsobenie zamestnávateľa na poli voľnočasových aktivít navyše preukázateľne zvyšuje lojalitu zamestnancov voči svojmu zamestnávateľovi. Z tohto pohľadu považujem realizáciu dostatočného počtu celoslovenských podujatí za dôležitú oblasť pôsobenia štátneho podniku LESY Slovenskej republiky.

Jozef Minárik

Predseda ZZV OZ DLV

Podľa môjho názoru počet možností na spoločné neformálne stretnutia je dostatočný.

Pozitívny vplyv majú skôr na medzilidské vzťahy vo firme ako na pracovné výsledky jednotlivcov, a tým aj celej firmy.

Chcem sa hlavne poďakovať organizátorom celoslovenských podujatí za ich obetavosť pri organizovaní našich podujatí, ktoré sú stále na vysokej organizačnej úrovni.

Myslím, že to svedčí aj o kultúre a organizačných schopnostiach zamestnancov našej firmy.

Príhovor generálneho riaditeľa

Vážené kolegyně, kolegovia,

leto a s ním spojená dovolenková sezóna sa končí, väčšina z vás, dúfam, tento čas využila na oddych a načerpanie nových síl.

Napriek tomu, že počas dovolenkového obdobia veľké firmy fungujú v akomsi udržiavacom režime, pre náš podnik to v tomto roku neplatilo. Práve počas letných mesiacov vedenie podniku prijalo a začalo implementovať viacero rozhodnutí, ktoré budú mať na hospodárenie LESOV SR pozitívny prínos do budúcnosti.

Asi najzávažnejším rozhodnutím bola zmena systému vnútro podnikovej kontroly pohybu dreva s pomocou plastových štítkov opatrených čiarovým kódom. I keď táto zmena nebude jednoduchá a dotkne sa systému práce väčšiny z nás, v konečnom dôsledku prinesie okamžitý prehľad o stave zásob, zabráni stratám a po zavedení aj zníži administratívnu náročnosť. Naš podnik nemá veľmi na výber. Množstvo dreva je obmedzené, ťažby sa v budúcnosti zvyšovať nebudú, práve naopak a jediná možnosť, ako zachovať dobrú finančnú kondíciu podniku, je odkryť a využiť vnútorné rezervy. Aj v tomto prípade platí, nehladajme dôvody prečo to nejde, ale spôsoby, ako systém čím rýchlejšie zaviesť a využiť jeho možnosti. Som realista, a preto viem, že implementácia tak rozsiahleho systému nebude jednoduchá. Všetkých, ktorých sa táto zmena bude bezprostredne dotýkať čaká náročné obdobie. Zodpovedne však môžem povedať, že v procese realizácie pilotného projektu budeme prihliadať na všetky pripomienky a návrhy, ktoré tento systém spravia funkčným a pre jednotlivcov a podnik LSR prospešným. Ak chceme zachovať zamestnanosť a neohroziť úroveň obhospodarovania majetku štátu, inej cesty niet. Drevo je hlavná komodita, ktorá tvorí väčšinu tržieb nášho podniku. Pilotný projekt počíta so zavedením systému na dvoch lesných správach, po jednej na OZ Levice a OZ Prešov. V budúcom roku by sa systém

potom mal zaviesť postupne na všetkých OZ, prioritne na OZ, kde bol predaj dreva presunutý na odvozné miesta. Náklady budeme hradiť z vlastných prevádzkových prostriedkov, odbor fondov EÚ však už dostal pokyn na hľadanie možností čiastočného financovania z prostriedkov Európskej únie.

S eurofondami súvisia aj ďalšie dva veľké projekty, ktoré plánujeme realizovať. Prvým je cezhraničný Poľsko – slovenský vlajkový projekt na obnovu lesa a ochranu zverí za 4,5 milióna eur. Verím, že OZ Čadca, Žilina, Liptovský Hrádok a Prešov, tento projekt, pokiaľ bude schválený, využijú na zlepšenie hospodárenia, stavu lesných porastov aj na zlepšenie podmienok pre zver.

Ďalším projektom je zavedenie kamerového systému na rýchlu identifikáciu požiarov. V prípade schválenia nenávratného príspevku vo výške 100 % oprávnených nákladov zabezpečí naša firma 24-hodinový monitoring lesov na Záhorí a vo Vysokých a Nízkych Tatrách. Prvoradým cieľom tohto projektu je rýchle zistenie začínajúceho požiaru a s tým súvisiaca ľahšia likvidácia ešte v zárodku. To ochráni majetok nielen štátu, ale aj súkromných vlastníkov. Veľmi významným momentom je aj ochrana zdravia a životov ľudí bývajúcich v blízkosti lesov. Možno mnohí pochybujú o správnosti (opodstatnenosti) zavedenia tohto systému, som však presvedčený, že podnik takého významu (akým LSR sú) musí využiť možnosti čerpania európskych finančných zdrojov. Zvlášť ak zmeny klímy a s nimi spojené riziká narastajú, o čom sme sa mohli presvedčiť aj tento rok. Samozrejme, nemalým prínosom tohto systému bude aj ochrana majetku pred nelegálnou činnosťou.

V súvislosti s hľadaním úspor chcem spomenúť aj postupné zavádzanie GPS meračov spotreby PHM do vozidiel LSR. Od budúceho roka tento systém kontroly



aplikujeme do všetkých nákladných a stavebných vozidiel, ktorých ročná spotreba je takmer 6,5 milióna litrov nafty a tvorí takmer 75 % nákupu PHM štátneho podniku.

Vážení kolegovia, je potešiteľné, že náš podnik má za sebou solídne hospodárske výsledky v prvom polroku, keď sa podarilo naplniť plánované zámery. Rovnako dobrý je aj výhľad hospodárenia na ostatné mesiace tohto roka. Postupne sa darí znižovať stav zásob na požadovanú úroveň okolo ôsmich percent ročnej ťažby, čo súvisí aj s postupným dokončovaním likvidácie minuloročnej kalamity Žofia. Z tej zostáva spracovať už iba približne štyri percentá z pôvodných 2,1 mil. m³. Práve spracovanie kalamitných porastov malo v uplynulých mesiacoch vplyv na kvalitu predávaných sortimentov. Nie je optimálne, keď výťažnosť guľatinových sortimentov klesá v prospech vlákniny. Tržby podniku je potrebné maximalizovať okrem iného práve čo najlepším využitím dreva a predajom kvalitnejších sortimentov dreva. Verím, že spoločným úsilím každého z nás aj s využitím opatrení, o ktorých som už vyššie písal, sa tento zámer podarí naplniť.

Lesu zdar!



Agrokomplex 2015 tentoraz bez koní z Muráňa

Keď sa povie Agrokomplex, znamená to desiatky tisíc ľudí medzi poľnohospodárskymi strojmi, živými zvieratami a stánkami s občerstvením. Pre náš podnik znamená Agrokomplex tradičnú účasť OZ Semenoles a predaj zveriny z OZ Topoľčianky. V tomto roku chýbali na výstave kone z Muráňa viackrát ocenené Zlatým kosákom. Podľa výrobnotechnického riaditeľa podniku Jozefa Bystrianskeho sa noriky muránskeho typu



ne F, ktorý sa vďaka technickej pomoci Programu rozvoja vidieka premenil na interaktívne miesto, kde nechýbali vodné plochy, lány obilnín, alebo náučné panely. Semenoles dodal časť expozície s vodným mlynom, zatrávnené a „zalesnené“ plochy. „Príprava expozície trvala viac ako dva týždne a vyžiadala si okrem iného navesenie desiatok nákladných áut s hlinou,“ hovorí riaditeľ OZ Semenoles Ján Rak. Aj toto je spôsob, ako sa dajú zvýšiť tržby a diverzifikovať príjmy podniku.



objavia na Agrokomplexe zasa o rok.

Na tradičnej výbornej úrovni zostala expozícia OZ Semenoles, ktorá lákala na tečúcu vodu a perfektne zvládnuté záhony s drevinami. Pre Semenoles je Agrokomplex dôležitý najmä kvôli propagácii, i keď tržby z priameho predaja tiež nie sú na zahodenie. Prácu kolegov z tohto OZ mohli návštevníci obdivovať aj v paviló-



Prezentáciu podniku završil OZ Topoľčianky predajom mrazenej diviny na farmárskych trhoch. „Denne je to niekoľko sto kilogramov mäsa. Máme už zákazníkov, ktorí si na náš stánok na veľtrhu v priebehu rokov zvykli a chodia pravidelne,“ dodal vedúci strediska služieb na OZ Vladimír Lukočka.

-vr-

Novým riaditeľom OZ Liptovský Hrádok je Ľubomír Machyniak

Generálny riaditeľ podniku LESY Slovenskej republiky RNDr. Peter Morong odvolal dňom 16.8.2015 riaditeľa OZ Liptovský Hrádok Ing. Milana Kozáka a zároveň od 17.8.2015 poveril vedením tohto OZ Ing. Ľubomíra Machyniaka.

Čo čaká OZ Liptovský Hrádok pod vedením nového riaditeľa? „V prvom rade sa musím detailne oboznámiť so situáciou na odštepnom závode,“ povedal nový riaditeľ. Jeho hlavným cieľom je zastabilizovať ekonomiku závodu a nastaviť procesy riadenia tak, aby sa odhalili vnútorné rezervy hospodárenia.

Novému riaditeľovi prajeme veľa úspechov.



Ľubomír Machyniak (44) odchádza na Liptovský Hrádok z postu vedúceho ekonomicko-obchodného úseku na OZ Slovenská Ľupča. V minulosti pôsobil okrem iného aj ako riaditeľ odštepného závodu Beňuš. V Liptovskom Hrádku pôsobil ako vedúci obchodu a v roku 2009 bol poverený jeho vedením.

-vr-

Novým riaditeľom OZ Levice je Ján Mizerák

Zmeny na najvyššom poste sa dočkal aj OZ Levice. Doterajšieho riaditeľa Ing. Otta Uhrina, ktorý odchádza do dôchodku po necelých 40 rokoch práce v štátnom podniku, vystriedal od začiatku septembra Ing. Ján Mizerák. Nový riaditeľ tohto rozlohou najväčšieho závodu š. p. LESY Slovenskej republiky nie je žiaden nováčik. V minulosti bol okrem iného 13 rokov šéfom lesného úradu v Banskej Bystrici, neskôr generálnym riaditeľom Štátnej ochrany prírody či generálnym riaditeľom Sekcie lesného hospodárstva a spracovania dreva na Ministerstve pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. V podniku LESY Slovenskej



republiky pôsobil v roku 2009 ako vedúci odboru fondov EÚ.

Novému riaditeľovi želáme veľa úspechov.

-vr-

Okolo Strečna cesta nebezpečná...

Keď sa povie STREČNO – väčšina ľudí na Slovensku, hlavne vodičov, spozornie. O tom, že sa jedná o veľmi nebezpečnú lokalitu, svedčí aj história. Nie nadarmo tunajší hradní páni postavili dva hrady, Starý hrad (Starhrad) a hrad Strečno, aby strážili cesty – necesty a pútnikov vo svojom okolí. Margita a Besná – Domašínsky meander, alebo Strečnianska tiesňava, zase robili vrásky na čele pltníkom. Kým skala Besná siahala ako skalný previs ponad rieku, tak Margita zasahovala po celej šírke dna rieky, odkiaľ trčali ostré balvany. Bezpečne sa dalo preplávať len pomedzi dva výbežky. Ak sa pltníci netrafili, tak

stroskotali a plť sa roztrieštila. V rokoch 1937 až 1938 boli nebezpečné časti odstrelené a kameň bol použitý pri výstavbe železničnej trate. Nad skaliskami Margita a Besná a týči „strečnianske“ bralo, ktoré je v tiesňave zároveň aj poslednou ukážkou malofatranských druhohorných obalov. Cesta prechádza tiesňavu po ľavom brehu rieky. Železnica prekonáva meander priamo, dva dlhé tunely pretínajú horský chrbát, ktorý zanechala rieka ako prekážku pre cestovateľov. Strečno je však tak prepchaté automobilovou dopravou, že prechod popri ceste by bol dosť nebezpečný a cestovanie na bicykli by si vyžadovalo veľkú dávku odvahy a bolo by poriadnym adrenalinovým zážitkom.

„Strečnianske“ bralo tvoria skalnaté steny. Porastené sú jednak pionierskymi drevinami ako breza, lieska, ale aj teplomilnými dubmi. Dubiny obsadili exponované stanovišťa otočené na juh a teda chránené pred vetrom a vystavené



silnému slnečnému svitu. Z ekologického hľadiska je táto časť Fatry zaujímavá predovšetkým vďaka výskytu mnohých „vegetačných pásiem“ od dubín, cez bučiny, zmiešané lesy buka, smreka a jedle. Posledné menované sa ani tu nedokázali ubrániť „chrobákovi“, ktorý si ich našiel a nekompromisne sa do nich zavrútal. Každý, aj najmenší, pohyb po svahu, spôsobuje uvoľňovanie skál. Tieto v minulosti padali z brala rovno na hlavnú cestu, preto tu boli vybudované zábrany, ktoré tieto skaly zachytávajú. Ani si nechceme predstaviť, aké otrasy a katastrofu by mohli spôsobiť padajúce stromy – nielen samovoľne vplyvom vetra, ale hlavne pri ich sanácii t.j. odstraňovaní napadnutých stromov. Preto sa Lesy SR, š.p. Odštepný závod Žilina rozhodli v mesiaci august 2015 tento stav riešiť osobitne, za účasti všetkých zainteresovaných, najmä správcu komunikácie a dopravnej polície. Hlavný dôraz bol kladený na bezpečnosť cestnej premávky,

nakoľko približne desaťkilometrový úsek cesty I/18 od Strečna až po Dubnú Skalu patrí medzi najnehodovejšie cesty v Žilinskom samosprávnom kraji. Pretože riziko pádu stromov na vozovku počas prevozu vrtníkom sa nedalo vylúčiť, cesta v tomto čase bola v polhodinových intervaloch uzavretá v oboch smeroch. Motoristom sme odporučili, aby úsek Strečno – Martin v čase práce podľa možnosti obišli, alebo aby počítali s približne polhodinovým zdržaním. Sanačné práce boli vykonávané na etapy počas troch víkendov v skorých ranných a doobedňajších hodinách a podľa poveternostných podmienok cca od

5,00 hod. do 11,00 hod. Jeden víkend sa tieto stromy zrezali a ďalšie dva víkendy zase vrtníkom približovali na odvozné miesto, kde boli spracované a pripravené na expedíciu. Takýmto spôsobom sa spracovalo približne 500 m³ smreka.

Napriek veľmi náročnej organizácii a koordinácii sanačných prác, sa nášmu odštepnému závodu podarilo túto mimoriadne náročnú úlohu úspešne zorganizovať, za čo patrí všetkým zúčastneným naše poďakovanie.

Strečnianskou tiesňavou, okrem cesty I/18, zatiaľ prechádzajú ešte dva železničné tunely, ktoré podstatne skracujú prechod cez Malú Fatru. Možno sa raz dožijeme (alebo možno aspoň naše deti) aj cestného, či nebudaj diaľničného tunelu, ktorý by prechod autom urobil menej stresujúcim a hlavne rýchlejším. Uvidíme.

Elena Kubičková
OZ Žilina

Letecká šou pod Strečnom

Kolóny áut na ceste medzi Martinom a Žilinou nie sú nič neobvyklé, no tie čo sa v pravidelných polhodinových intervaloch vytvárali v sobotu 8. augusta mali iný dôvod, ako prehustenú premávku, prácu cestárov alebo dopravnú nehodu. Pracovníci z OZ Žilina spolu s políciou uzavreli cestu pod Strečnom, aby mohli odviezť vyrúbané stromy na svahu priamo nad frekventovanou komunikáciou. A pretože nebola iná možnosť, zavolali si na tento presun vrtník MI-8 z Popradu.

Leteckú šou si nenechali ujsť čakajúci vodiči, náhodní turisti ani časť obyvateľov Strečna. Veď takéto stroje sú na Slovensku iba dva a najčastejšie pracujú



dosahu zvedavcov. „Takmer sa nezastavíme, stále máme zákazky,“ hovorí majiteľ spoločnos-

ti Michal Orolin. Prácu s približovaním dreva v nedostupných terénoch si podľa neho firma vyskúšala už aj v Štátnych lesoch TANAPu či na Šumave.

Bolo vidieť, že parta ľudí okolo vrtníka túto prácu nerobí prvýkrát. V každom polhodinovom intervale, kedy bola cesta pod Strečnom uzavretá, stihli preniesť aj viac ako desať stromov. Väčšie kusy po jednom, menšie aj po dva naraz. „Začali sme skoro ráno s východom slnka kvôli tomu, že kým je nižšia teplota, je vyššia hustota ovzdušia a vrtník potom zoberie väčšiu váhu a viac dreva odvezieme na skládku,“ vysvetľuje pilot vrtníka Ľubomír Mick. Extrémne teploty, ktoré zasiahli Slovensko, prevážaniu niekedy aj dvojto-

nového nákladu nepospievali. Oproti plánu, tak musela firma skončiť o viac ako hodinu skôr a pred desiatou už s nákladom nelietali. Posledné kusy museli dokonca po naviazaní na lano opäť uvoľniť. Vrtuľník už na ich odvoz nemal dostatočný vztlak.

A aké drevo sme vlastne touto drahou technikou previezli? Nuž, dalo by sa povedať, že vypílené smreký mali všetky chyby, ktoré drevo môže mať. Pokiaľ si odmyslíme napadnutie lykožrútom a z toho vyplývajúce vyschnutie veľkej časti stromov, zostáva tvrdá aj mäkká hniloba, drevokazný hmyz, vyhnité diery, a často aj husté zavetvenie solitérov. „Z tohto výrubu očakávam stratu, no v tomto prípade nejde



o ekonomiku,” skonštatoval riaditeľ OZ Žilina Jozef Valúch. „Je lepšie oželiť nie-

koľko tisíc eur, ako v budúcnosti riešiť škody na majetku či zdraví po prípadnom páde stromu na prechádzajúce auto,” dodáva riaditeľ. Vzhľadom na ďalšie suché stromy, ktoré sa začali v tomto roku objavovať na susedných lokalitách je pravdepodobné, že letecká šou sa bude na budúci rok opakovať.

Strečniansky úsek patrí medzi najvyťaženejšie a najkomplikovanejšie cesty v rámci Slovenska. Je hlavným severným ťahom medzi Bratislavou a Košicami. Pred siedmimi rokmi cestu zabezpečili ochrannými sieťami, aby zabránili padaniu skál na vozovku, potom ako jedna z nich zabila 19-ročnú Češku.

-vr-



XV. Medzinárodná súťaž drevorubačov o titul Ujsolsky drevorubač 2015

Keď náš cezhraničný partner Nadleśnictwo Ujsoly posielalo pozvánku na XV. ročník medzinárodnej súťaže drevorubačov XV. Międzynarodowe Zawody Drwali o titul Ujsolskiego Drwala 2015 nik netušil, aké šance na umiestnenie má a akí súper sa proti nemu postaví. Snom každého súťažiaceho je okrem kopy pilín, ktoré si z tejto súťaže zaručene odnesie, stáť na stupni víťazov a držať v rukách jeden z troch vzácných kovov. A koho sny sa tentokrát stali skutočnosťou? Podarilo sa preniesť kúsok bronzu, striebra alebo zlata cez hranice?

Prvý augustový týždeň po roku znovu zazneli píly pod Muńcołem a medzi súťažiacimi drevorubačmi malo svojho zástupcu aj Slovensko. Celé podujatie bolo sprevádzané veľkými emóciami. Martin Protuš z OZ Námestovo sa celkovým tretím miestom zaradil medzi tých najlepších. O kúsok



ho svojimi výkonmi a časom a možno len väčším kúskom šťastia, predbehli domáci súťažiaci. Poliaci si tento ročník spečatili prvenstvom Pawła Płoskonki a Marek Waliczek druhým miestom. Náš kolega pre-

zentoval nielen svoju zručnosť, ale tiež kvalitu našich pilčíkov tak, ako ju stabilne dlhé roky dokazujú priamo svojou prácou v lese. Zručnosti prezentuje verejnosti spolu s ostatnými kolegami aj na drevorubačských súťažiach u nás.

Prínosom pre našich pracovníkov nebolo len sledovanie samotných hlavných disciplín, ale aj dianie mimo súťažného priestoru, kde organizátori pripravili sprievodné súťaže a akcie pre divákov. Taktiež lesní pedagógovia mohli „ukradnúť“ veľa námetov z lesnej pedagogiky „po poľsky“ pripravenej pre najmladších návštevníkov vydatenej lesníckej akcie u našich poľských kolegov v Ujsolach.

Radoslav Lorko
OZ Námestovo
(redakčne upravené)

Zelená je tráva, futbal to je hra

Všetci po kope... Aj tak by sa dala popísať stopercentná účasť odštepných závodov a generálneho riaditeľstva na jubilejnom desiatom ročníku turnaja o pohár generálneho riaditeľa v malom futbale. Nástup o 7:30, losovanie skupín, základné skupinové zápasy na piatich ihriskách, štvrté finále a potom súbežne semifinále a finále. Zranenia minimálne a všetci si na tento deň pripravili aj skoro 100 % športové správanie. Tak by sa to dalo charakterizovať v kocke ale to by bola chyba nepripomenúť tie najdôležitejšie informácie a zvečnené okamihy.

Ale pekne poporiadku. Všetko to začalo rozoslaním pozvánok, ktoré už netr-

pezlivo očakávali na každom zápase. Tak a je to oficiálne - sily si zmeriame 27. augusta na už pomerne dobre známom športovisku v Považskej



úvodný ceremoniál s privítaním, občerstvenie a mnoho iných vecí, ktoré boli súčasťou príprav na tento deň a jeho bezchybného priebehu.

Spomienky na minulo-ročný turnaj charakteristický upršaným počasím, blatom vyletujúcim spod kopačiek sa ani náhodou nedali porovnať „s verejne obstaraným“ počasím, typickým pre tohoročné tropické leto.

V obedňajších hodinách bolo na slnkom vyhriatych ihriskách na nevydržanie, teplotu zvyšovala aj hráčska horúčka, a z tohto pohľadu ôsmim postupujúcim družstvám nebolo veľmi

čo závidieť. Ale zas na druhej strane, kto športovo založený so súťažným duchom by sa nevymenil s postupujúcimi. A tým los priradil nasledovné vzájomné zápasy. V štvrtfinále sa oproti sebe postavili Smolenice a Semenoles, na ihrisku B OZLT BB proti OZ Revúca, na ihriská za potokom boli vyslaní OZ Liptovský Hrádok so súpermi z Generálneho riaditeľstva a vedľa nich sa proti sebe postavili OZ Prievidza a OZ Slovenská Ľupča. Do semifinále sa prekopali a ubránili OZ Semenoles, ktorý získal za súpera OZ Revúca a OZ Prievidza, ktorý čelil útokom Generálneho riaditeľstva. OZ Revúca zdolal v

riadnom hracom čase OZ Semenoles 2:1 a OZ Prievidza vďaka šikovnosti svojich hráčov a najmä odvahe napokon predsa len zdolal na priame kopy GR na čele s generálnym riaditeľom a tromi ďalšími riaditeľmi 1:0. V boji o tretie miesto zdolalo GR OZ Semenoles 4:1, ale aj tak sa Semenolesákom podarilo ušetriť jediný gól, ktorý skončil za chrbtom dovtedy neprekonaného brankára generálneho riaditeľstva. Súčasne prebiehal súboj o putovný pohár, v ktorom OZ Revúca potvrdil svoje prvenstvo nad OZ Prievidza výsledkom 3:0.

Napriek rozsahu podujatia, ktorého sa zúčastnilo viac ako 360 ľudí, fungovalo všetko bezchybne, čo svedčí o vynikajúcej organizácii zo strany domáceho odštepného závodu Považská Bystrica. „Som rád, že tento turnaj po rokoch kochovania našiel stabilné miesto konania“, poďakoval na záver turnaja generálny riaditeľ štátneho podniku LESY Slovenskej republiky Peter Morong.

A čo dodať na záver? Keďže vylepšovať už veľmi nie je čo, dúfajme, že dobré vzťahy, pevné zdravie a hlavne počasie na mieru, budú priať aj nasledujúcemu ročníku tejto športovej akcie.

-as-

Skupina A	Smolenice	Žilina	Slov. Ľupča	Pov. Bystrica	Žarnovica	Trenčín
Smolenice	x	1 : 1	0 : 0	4 : 0	3 : 1	0 : 0
Žilina	1 : 1	x	1 : 2	2 : 1	1 : 0	1 : 2
Slov. Ľupča	0 : 0	2 : 1	x	1 : 0	0 : 4	1 : 0
Pov. Bystrica	0 : 4	1 : 2	0 : 1	x	0 : 0	0 : 4
Žarnovica	1 : 3	0 : 1	4 : 0	0 : 0	x	2 : 0
Trenčín	0 : 0	2 : 1	0 : 1	4 : 0	0 : 2	x

Skupina B	GR BB	Námestovo	OZLT	Prešov	Kriváň
GR BB	x	1 : 0	0 : 0	0 : 0	2 : 0
Námestovo	0 : 1	x	1 : 1	0 : 0	0 : 0
OZLT	0 : 0	1 : 1	x	1 : 0	4 : 0
Prešov	0 : 0	0 : 0	0 : 1	x	0 : 1
Kriváň	0 : 2	0 : 0	0 : 4	1 : 0	x

Skupina C	Topoľčianky	Lip. Hrádok	Č. Balog	Levice	Košice
Topoľčianky	x	0 : 0	2 : 0	0 : 1	1 : 0
Lip. Hrádok	0 : 0	x	1 : 0	1 : 0	1 : 0
Č. Balog	0 : 2	0 : 1	x	1 : 0	3 : 0
Levice	1 : 0	0 : 1	0 : 1	x	2 : 1
Košice	0 : 1	0 : 1	0 : 3	1 : 2	x

Skupina D	Revúca	Rim. Sobota	V. n. Topľou	Šaštín	Prievidza
Revúca	x	1 : 0	3 : 1	2 : 0	0 : 1
Rim. Sobota	0 : 1	x	0 : 1	1 : 0	3 : 1
V. n. Topľou	1 : 3	1 : 0	x	1 : 1	0 : 2
Šaštín	0 : 2	0 : 1	1 : 1	x	0 : 3
Prievidza	1 : 0	1 : 3	2 : 0	3 : 0	x

Skupina E	Rožňava	Sobrance	Semenoles	Čadca	Beňuš
Rožňava	x	1 : 0	1 : 3	0 : 0	1 : 4
Sobrance	0 : 1	x	0 : 3	0 : 2	0 : 2
Semenoles	3 : 1	3 : 0	x	0 : 0	5 : 2
Čadca	0 : 0	2 : 0	0 : 0	x	0 : 0
Beňuš	4 : 1	2 : 0	2 : 5	0 : 0	x



čo potvrdili pri spomínaní na predchádzajúce ročníky aj takto: „Predtým sme sa chceli všetci dobre umiestniť, ale nik nechcel vyhrať, pretože víťazovi prislúchala aj organizácia nasledujúceho ročníka“ zaznelo spomedzi oddychujúcich hráčov.

Ale to už som poriadne preskočila bez zmienky na prípravne zápasy, odsúhlasenie hráčskych družstiev, samotnú dopravu na športovisko,

Majstrovstvá Európy v kombinovanej loveckej streľbe

Prvý júlový víkend (od piatku do nedele) sa konali na strelnici Provozce pri meste Písek VIII. Majstrovstvá Európy v kombinovanej loveckej streľbe. Slovensko reprezentovalo deväť strelcov z nich siedmi sú zamestnancami nášho podniku. Aj tento rok, tak ako po iné sa potvrdilo, že na týchto majstrovstvách musí ovládať každý strelec ako guľovú, tak aj brokovú zbraň. Špecialisti na jednotlivé disciplíny jednoducho nemajú šancu uspieť v celkovom hodnotení.



notlivka SVK v histórii ME.

V guľo-brokovkej kombinácii team SVK dosiahol celkom nástrel 3630 bodov zo 4000 možných, čo stačilo len na 10. miesto.

V absolútnom hodnotení sa umiestnili členovia teamu SVK a zamestnanci LESOV SR š. p. (V tabuľke sú zamestnanci LESY SR š. p., zvýraznení) nasledovne: Prvé číslo = hodnota nástreľu, druhé číslo je celkové umiestnenie.

Súťažilo sa podľa platných pravidiel FITASC a pod prísny dohľadom rozhodcov.

Hlavným rozhodcom bol p. Bálint Gönczi z Maďarska. Porušenie pravidiel nebolo u strelcov zo SR zaznamenané, obdobne ani žiadne protesty. Hlavným organizátorom boli Lesy mesta Písek a Českomoravská myslivecká jednota. Celý šampionát zaisťovala Asociace střelců na asfaltové terče (ASA). Organizácia podujatia bola na veľmi dobrej úrovni, s rovnako výborným technickým zázemím na brokovej i guľovej strelnici.



Tretiu priečku obsadili strelci zo Slovinska a naši obsadili 11. miesto. V streľbe z guľových zbraní opäť triumfovali Fíni, o sedem bodov predbehli družstvo z Čiech a tretí skončili strelci z Nemecka. V brokovej streľbe si prvenstvo vystriedali Slovinci, za nimi skončili Rakúšania a naše mužstvo si odnieslo bronzovú medailu.

Ale pekne poporiadku. Trochu sa pochválime ako sa nám zadarilo:

V brokovej streľbe team SVK dosiahol celkom nástrel 1828 bodov z 2000 možných a umiestnil sa na vynikajúcom 3. mieste. V jednotlivcoch sa

zadarilo Stanislavovi Krázelovi, keď výborným výkonom sa prebojoval na 6. miesto.

V guľovej streľbe nástreľom 1819 bodov z 2000 možných, družstvo zostalo za očakávaniami a skončilo až na 11. mieste. V jednotlivcoch zahviezdil Róbert Láska, keď svojím 3. miestom za výkon 395 bodov zo 400 možných, odsunul za seba mnoho favoritov. V guľovej streľbe ide o najlepšie umiestnenie jed-

Tohto ročníka sa zúčastnil rekordný počet 180 strelcov zo 14 štátov. Za LESY Slovenskej republiky, š.p. sa súťaže zúčastnilo sedem zamestnancov, z čoho štyria boli členmi družstva SVK a traja súťažili individuálne. V súťaži šesťčlenných národných družstiev súperilo 12 kompletných tímov.

Titul Majstrov Európy v kombinácii získali Fíni a to len o štyri body pred družstvom z Českej republiky.



Najbližšie, v poradí IX. ME v poľovníckej kombinácii sa uskutočnia v roku 2016 v Slovinsku v Pragersku pri Maribore.

Ďakujeme vedeniu štátneho podniku LESY Slovenskej republiky za pokrytie významnej časti finančných a materiálnych nákladov na uvedené podujatie. Sme Vám vďační, že i napriek neľahkej ekonomickej situácii sa našli zdroje a bolo nám umožnené sa zúčastniť uvedenej akcie a reprezentovať tak náš podnik LESY SR, š. p. a zároveň i Slovenskú republiku.

LESU ZDAR!

*Milan Pápeš, OZLT
(redakčne upravené)*

Súťažiaci		Kombi (body)	Miesto	Brok (body)	Miesto	Guľa (body)	Miesto
NEKORANEC Igor	SVK Team	739	45.	364	28.	375	94.
MOLNÁR Anton	SVK Team	738	47.	360	21.	370	113.
KOCSIS Viliam	SVK Team	733	59.	360	40.	373	104.
KRÁZEL Stanislav	SVK Team	727	74.	380	6.	347	154.
KELECSÉNYI Juro	SVK Team	693	123.	356	56.	337	162.
KRCHŇAVÝ Peter	SVK Team	666	142.	312	138.	354	143.
SOLNICA Igor	Individuál	718	86.	348	80.	370	113.
LÁSKA Róbert	Individuál	691	124.	296	157.	395	3.
PÁPEŠ Milan	Individuál	686	129.	324	125.	362	128.

Voda je život... les potrebuje vodu, voda les a človek oboje

Prameň Delená voda

Pod vrchom Úšust, ktorý je súčasťou Oravských Beskýd, na mieste nazývanom Zadné Kaňovky sa môžeme stretnúť s prírodnou zaujímavosťou tunajšieho OZ Námestovo, LS Zákamenné. Ak zavítate na toto miesto, budete stáť na rozvodí Baltského



a Čierneho mora. Voda z tohto prameňa sa rozdeľuje a vydáva sa na 950 kilometrovú púť na sever a zároveň aj na 2100 kilometrov dlhú púť smerom južným. Voda z prameňa vteká do rieky Sol (Soľa), tvoriacej prítok rieky Visly (Wisla), ktorá sa pri meste Gdaňsk vlieva do Baltského mora (Poľsko). Rovnako voda z tohto istého prameňa vteká aj do rieky Biela Orava,

ktorá tvorí prítok rieky Váh a cez Dunaj sa pri meste Tulcea vlieva do Čierneho mora.

Prameň Zimná

Ďalšou „vodnou“ zaujímavosťou OZ Námestovo je úprava prameňa v lokalite Zimná.

Pôvodne na tomto mieste stála malá studnička, ktorá bola vybudovaná ešte za bývalého Polesia Paráč a správcovania p.



Bernaťáka, podľa ktorého voda z nej pomohla vyliečiť jeho chorého syna. Studnička sa udržiavala aj naďalej, už za vedúceho p. Vrábla až do súčasnosti, kedy sa na jej obnovu svojpomocne podujali lesníci z tunajšej LS pod vedením Antona Kondelu. Napriek počítačným problémom so zosuvom pôdy sa podarilo svah stabilizovať použitím len vhodného prírodného materiálu – kameňa a dreva. V rámci významu lesa aj pre zachytávanie a tvorbu vody sa tak podarilo z tohto miesta vytvoriť vyhľadávanú lokalitu návštev turistov či bicyklistov a zároveň možnosť zamyslenia sa nad

významom lesa a vody. Veď les potrebuje vodu, voda les a človek oboje. Nadväzujúc na slová p. Bernaťáka o liečivej sile tejto vody, bol urobený jej rozbor, ktorý potvrdil jej blahodárne účinky pri chudokrvnosti, nakoľko obsahuje veľký obsah železa a je mimoriadne okysličená. Táto lokalita sa stala popri blízkom LNCH Oravská Lesná vyhľadávaným miestom nielen odpočinku, ale zastavením sa napríklad aj miestnych svadobčanov, kedy nie je už takým prevkapaním sa v sobotu popri napití vody zo studničky zahryznúť aj do koláčov od mladomanželov fotiacich sa na tomto mieste, či osvieženia sa v týchto horúcich letných dňoch, kde voda aj napriek vysokým teplotám ostáva stále osviežujúca, až ľadová. Voda je život... vďaka ti les.

Radoslav Lorko
OZ Námestovo



Do Kraľovian priplávala po rieke plť

Železničným uzlom Kraľovany pri obci s rovnakým názvom, ktorá má v erbe plť s dvomi pltníkmi, prešiel po moste pri sútoku Oravy s Váhom v sobotu 1. augusta 2015 po trinástej hodine moderný farebný superexpres Intercity RailJet z Prahy do Košíc. Pod mostom nad sútokom Oravy s Váhom sa v rovnakom čase objavil historický dopravný prostriedok – drevená plť. Na ňom sa plavili v bielych drevorbačských krojoch a čiernych širokých klobúkoch štyria chlapi z Kraľovian, pre túto príležitosť pltníci, pod vedením Jaroslava Babušiaka. Na plti viezli dve ženy v kraľovianskych krojoch.

Plť bola postavená zo siedmich smrekových brvien z kraľovianskeho urbáru. Na brehu, na mieste bývalého prístaviska a uväzovania plti z Oráv a Váhu, ich čakali Kraľovanci a speváčky v krojoch z folklórneho súboru Kraľovančan s jeho vedúcim



Jánom Lackom. Do Kraľovian priplávala aj takzvaná poloplť, alebo koza. Už postavenú plť priviezli k rieke Orava na drevenom voze s kónským záprahom, za železničným tunelom na trati „oravky“ ju položili na riekku. Dĺžka plavby bola asi kilometer. Síce sa zdalo, že po prúde popláva i ďalej, ku Krpelianskej priehrade. Ale dobrá vec sa podarila, pltníci šťastne prirazili k bre-

hu a starosta Kraľovian Miloš Hadich privítal a nalial im po kalíštek niečoho ostrejšieho.

Dva silné kone - Gaštan a Bubo Antona Otruby zo Zázrivej a Mariana Mikuša zo Žaškova – vytiahli plť na breh. Bežne pracujú i pre LESY Slovenskej republiky, š. p.

Pán starosta mohol zahájiť oslavu, na ktorých uvarili vynikajúci guláš poľovníci z PZ Kraľovany, jeho členom je i pán starosta, bývalý učiteľ drevárskeho oboru na Spojenej škole v Turanoch. Zaspievali a zatancovali i tanečné súbory z Kraľovian i okolia a bolo veruže veselo.

Na organizácii šiesteho Kraľovianskeho pltníckeho dňa sa okrem obecného úradu podieľali aj poľovníci, rybári, športovci a iní. Príďte si ich na rok užiť a buďte tak svedkami tohto krásneho udržiavania pltníckych a lesníckych tradícií.

Jiří Junek

Oravská lesná železnica



13.

VÝZNAMNÉ
LESNÍCKE
MIESTO

Oravská lesná železnica - Tanečník
Oravské múzeum
Tanečník - 029 57 Oravská Lesná
okres Námestovo
(N 49°23'07.4" E 019°09'41.3")



www.lesy.sk

Považská lesná železnica



22.

VÝZNAMNÉ
LESNÍCKE
MIESTO

Považská lesná železnička
Múzeum liptovskej dediny
Pribylina 032 42
okres Liptovský Mikuláš
(N 49°6'28" E 19°48'10")



www.lesy.sk



Oravská lesná železnica

Oravská lesná železnica je múzejná železnica medzi stanicami Tanečník a sedlo Beskyd na Orave. Je oravským úsekom bývalej Kysucko-oravskej lesnej železnice (KOŽL), kysucký úsek tvorí His-



torická lesná úvratová železnica. Oravskú lesnú železničku vybudoval Oravský komposesorát v rokoch 1915-1918 na zväzanie dreva a uviedol ju do prevádzky 27.7.1918 na trati Oravská Lesná - Zákamenné - Lokca. Lesná železnica mala znížený rozchod koľajníc 760 mm a v 1926 bol dobudovaný spojovací úsek ku kysuckej železnici (v prevádzke do 1967). Prevádzka na KOLŽ skončila koncom roka 1971 a bola demontovaná, okrem 8 km dlhého úseku Chmúrou (Vychylovka) a Tanečníkom



(Oravská Lesná), v ktorom sa nachádzal cenný úvratový systém, prekonávajúci prevýšenie (217 m) na krátkom úseku Beskyd (cca 1500 m). Vyhlásenie časti Kysucko-oravskej lesnej železnice v úseku Chmúra-Beskyd-Tanečník za kultúrnu pamiatku v r. 1972 zabránilo likvidácii tohto technického diela. V 1974 prevzalo časť zrušenej KOLŽ a koľajové vozidlá do správy Kysucké múzeum v Čadci. Po generálnej oprave trati v úseku Kubátkovia - Beskyd, zachovaná



a funkčne obnovená časť nesie od roku 1991 názov Historická lesná úvratová železnica. Úvratovým systémom (jeden z dvoch zachovaných v Európe) bol vyhlásený v 1991 za národnú kultúrnu pamiatku SR a Oravská lesná železnica bola vyhlásená za významné lesnícke miesto 08.08.2008.



Považská lesná železnica

Kvôli vysokému poškodeniu dreva pri splavovaní Čiernym Váhom sa v roku 1912 rozhodlo o výstavbe lesnej železnice s rozchodom 760 mm. Hlavná trať (40 km) viedla z Liptovského Hrádku



cez Liptovskú Tepličku do Staníkova. Po dokončení s odbočkami merala trať až 109,64 km a bola druhá najdlhšia lesná železnica na Slovensku po Vychylovke. Prevádzka začala v rokoch 1916-1921 a následne sa budovali ďalšie odbočky, posledná bola v roku 1941 odbočka Rovníčky - Zátareň. Doprava bola od začiatku prevádzky zabezpečovaná parnými rušňami čísel 2 a 3 až neskôr boli nakúpené



motorové rušne Rába. Na dopravu osôb bol určený jeden vozeň, kým na nákladnú dopravu slúžili dva služobné vozne a niekoľko vozňov. Lesná železnica nemohla konkurovať narastajúcemu automobilizmu. Od roku 1960 sa pravidelne rušili odbočky kvôli nerentabilnosti. Všetko zavŕšil 31.12.1972, kedy bola celá železnica zrušená. Trať Považskej



lesnej železnice bola rozobratá a prevezená do Pribyliny a do Čierneho Balogu. Vozňový park bol celý premiestnený do Pribyliny. Prevzala ho pamiatková správa a potom vyhlásila za kultúrnu pamiatku časť hlavnej trate Liptovský Hrádok - Svarín. Považská lesná železnica bola vyhlásená za významné lesnícke miesto 14.05.2009.



Storočnica J. F. Turčeka, CSc.

Významný slovenský lesnícky výskumník v odbore fauny, ktorého 100. výročie narodenia si v tomto roku pripomíname, sa narodil 3.12.1915 v Bádiciach pri Nitre v učiteľskej rodine, kde dostal aj základné vzdelanie.

Gymnázium v Nitre neukončil, Učiteľský ústav v Prešove navštevoval len rok a odišiel do lesníckej praxe.

V roku 1937 vykonal v Bratislave štátnu lesnícku skúšku pre lesnú

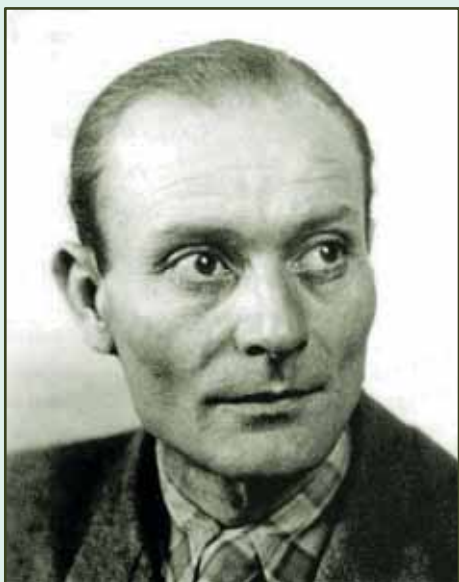
ochrannú službu. Popri zamestnaní si postupne zvyšoval kvalifikáciu. Kandidátom vied sa stal v roku 1965. Od roku 1967 bol samostatným vedeckým pracovníkom.

Začínal ako praktikant na Lesnej správe v Kamenici nad Hronom a lesný adjunkt na Lesnej správe v Povine (1935–1937). V rokoch 1939–1942 bol tajomníkom Živnostenského spolčenstva v Nitre. Následne sa vrátil k lesom, v rokoch 1942–1944 bol revírnikom komposesorátnych lesov v Nitre, následne v rokoch 1944–1946 bol lesným správcom v Kovarciach.

Zlomový rok je 1946 kedy prichádza na Výskumný ústav lesného hospodárstva do Banskej Štiavnice. Od roku 1948 je vedúcim poľovníckeho oddelenia, neskôr oddelenia ochrany lesa. Do roku 1957 tu pôsobil ako vedecká pomocná sila.

Medzi rokmi 1958–1961 pôsobí na pracoviskách Výskumného ústavu v Lipovskom Hrádku a vo Zvolene.

Od roku 1962 sa vracia do Banskej Štiavnice. V období rokov 1964–1977 je zakladateľom a vedúcim odbočky Ústavu experimentálnej biológie a ekológie SAV v Bratislave – výskumná stanica Banská Štiavnica. Smeroval od počiatkových faunisticky zameraných ornitologických prác k progresívnym problémom ekológie – v jej rámci najmä k náročnejším výskumom a k stále zložitejším problémom cenológie, osobitne vzťahov medzi živočíchmi a drevinami. Podieľal sa na faunistickom a ekologickom spracová-



vaní významných chránených území (Šúr, Poľana, Sitno, Kysihýbel, Choč, Dubina pri Turíku a iné). Ťažisko jeho odbornej činnosti bol výskum ekológie vtákov a cicavcov, no jeho publikované práce dokazujú, že suverénne ovládal aj problematiku entomológie, ochrany lesov, poľovníctva, ochrany lesov, ochrany prírody, biocenológie a krajinnárstva.

Bol autorom koncepcie a projektov prvých

rezervácií zveri na Poľane a Sitne. Stal sa zakladateľom aplikovanej lesníckej vertebratológie na Slovensku. Spolupracoval so Slovenským ústavom pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Bratislave a jeho terénymi zložkami – správami chránených krajinných oblastí, prednášal na akciách štátnej ochrany prírody, poskytoval metodickú pomoc TANAPu. Bol aj členom Poradného zboru TANAPu. Patril k najznámejším slovenským ekológom a zoológom povojnovej generácie. Člen rôznych zahraničných vedeckých ustanovizní a spoločností. Zaslúžil sa o vyhlásenie jednej z prvých povojnových rezervácií „Harmanecká tisina“ v roku 1949.

Zomrel 4.3.1977 v Banskej Štiavnici ako 62 ročný.

Bol neobyčajne publicisticky činný. Napísal 13 knižných publikácií, 194 pôvodných vedeckých prác a 148 populárno-odborných prác. Publikoval v lesníckych časopisoch, ale aj v časopisoch Ochrana prírody a Ochrana fauny, ktorý aj odborne redigoval v rokoch 1967–1972. Známý je jeho publikačný príspevok „Činnosť vtákov a cicavcov pri obnove a zalesňovaní“ (1953).

Význam F. J. Turčeka pre slovenský lesnícky zoológický výskum odpovedá snahe TU vo Zvolene a Ústavu ekológie lesa SAV usporiadať v decembri t. r. konferenciu z príležitosti 100 rokov od jeho narodenia.

Viliam Stockmann

Prečo mám rád les?

Alexej Németh

Pomaly nám končí letné obdobie, ktoré v novodobých dejinách Slovenska nemá obdobu. Nedostatok vodných zrážok a dlhotrvajúce rekordné horúčavy už aj laikov vedú k zamysleniu, že niečo v kolobehu života našej planéty nie je v



poriadku. Každý z nás si uvedomuje, že príroda je nad nami a nepremyslené a neprimerané zásahy sa zákonite musia prejaviť v takýchto anomáliách, svedkami akých sme posledné desaťročie. Môj doterajší osobný život ohraničený šiestimi desaťročiami mi už umožňuje porovnať časy minulé aj terajšie, časy keď zimu striedala jar, a pred zimou bola jeseň. Posledné desaťročie sa mi zdá, že obdobia jari a jesene sa vytrácajú.

Narodil som sa a žijem v kraji požehnanom na prírodné krásy, kraji, kde lesy tvoria dominantnú zložku životného prostredia. Od útleho detstva som sa s úctou a pokorou snažil vnímať veľkoleposť a krásu lesov a hľadať rovnováhu fungovania vo vzťahu človek a les. Celý svoj profesijný život som venoval práci v prospech rozvoja a trvalo udržateľného obhospodarovania lesov v oblasti Poľninských Karpát.

Podstatnú časť z viac ako 35-ročného pôsobenia v rezorte pôdohospodárstva pracujem v podniku, ktorého predmetom činnosti je správa lesného majetku štátu v spojení s poľnohospodárskou činnosťou na danom území. Túto kombinátnu formu považujem za ideálnu kombináciu využitia prírodného potenciálu a sociálno-ekonomickej stability najmä v takýchto okrajových horských a podhorských oblastiach Slovenska.

Na podnikom obhospodarované územie sú kladené požiadavky z titulu pásiem hygienickej ochrany vodárenskej nádrže Starina i z titulu ochrany prírody



v Národnom parku Poloniny. Po druhej svetovej vojne značnú časť reálnej starostlivosti o územie v tomto severovýchodnom kúte Slovenska zabezpečoval a zabezpečuje Lesopoľnohospodársky majetok Ulič, štátny podnik, predtým lesné a poľnohospodárske závody v rôznych organizačných štruktúrach. Lesy v správe Lesopoľnohospodárskeho majetku Ulič, štátny podnik sú laickou i odbornou verejnosťou hodnotené vysoko pozitívne. Na druhej strane s nevôľou sledujem aktivity rôznych skupín „pseudochranárov“, väčšinou nežijúcich v tomto regióne, ktorí pod pláštikom totálnej ochrany lesov pred ľudskou činnosťou vo forme rôznych grantov a dotácií si celkom slušne vylepšujú svoje príjmy.

Verím, že tento čarokrásny kút Slovenska ostane aj naďalej pre ďalšie generácie ľudí, ktorí sa tu rozhodnú žiť miestom, ktoré im umožní žiť v prírode a z nej. Príroda a lesy zvlášť sú fenoménom, ktorý obohacuje nášho ducha, dáva nám silu prekonávať mnohé životné prekážky, posúvať sa dopredu – k naplneniu našich snov a predsavzatí.

Veľká úcta a vďaka patrí celým generáciám ľudí pracujúcim v tunajších lesoch, ktorí svojou prácou vtisli pečať nielen charakteru tohto kraja, ale aj charakteru tunajších ľudí, ľudí pracovitých a schopných prekonávať ťažké prekážky.

Zachovať a odovzdať lesy v takom stave, na ktorý môžeme byť právom hrdí – to je naše hlavné poslanie.

Záverom si pomôžem citátom básnika Eugena Rotha, ktorého myšlienka je vždy aktuálna:

„ Aby padol pekný strom, k tomu potrebujeme sotva polhodiny. Ale aby narástol do krásy, v akéj ho obdivujeme, potrebuje, a na to myslíme všetci, takmer storočie!“

*Alexej Németh,
riaditeľ Lesopoľnohospodársky
majetok Ulič, štátny podnik*



Jún v lesníckom ekocentre

Slávnostné otvorenie lesníckeho ekocentra v Malcove malo veľmi pozitívny ohlas, čoho dôkazom je aj zaujímavá účasť detí v mesiaci jún.

Záujem bol aj z iného okresu a to z Prešova, kde žiaci zo ZŠ Kúpeľna si objednali vlastný autobus, aby mohli pricestovať do Malcova a bližšie sa dotknúť prírody. Okrem iných aktivít si vyrobili vlastné prírodné ceruzky, ktorými sa podpísali do kroniky a napísali odkaz: „Ďakujeme za

šírili ste nám poznanie o prírode“.

Pani učiteľky, učители a žiaci sú dôkazom toho, že kto chce, spôsob si vždy nájde a ani vzdialenosť nie je prekážkou.

Niektorí žiaci nás ohúrili neuveriteľnými poznatkami o prírode, dokonca našiel sa medzi nimi aj taký, ktorý vedel vábiť na jeleňom ručadle. Musím povedať, že aj niektorí lesníci, ktorí robia doprovod poľovným hosťom, by ho zobrali na lesné vychádzky. Možno z nich vrastú



príjemne a hlavne užitočne strávený čas v Malcove.“

Deťom zo MŠ Komenského Bardejov sme prispôbili program ich veku a viac sme sa hrali a naháňali. Do kroniky napísali: „Novovybudované ekocentrum je veľkým prínosom nielen pre naše deti, ale aj pre deti z celého okresu“.

Najväčšie zastúpenie mala ZŠ Malcov, kde 227 žiakov priebežne počas celého júna prichádzali peši a napísali nám: „Bolo to úžasné. Žiaci boli vo vytržení, pretože spoznávali a vypočuli si zvuky zvierat. Myslím, že ani učители niektoré zvuky nespoznávali. Bolo tu krásne a jedinečné. Ďakujeme. Musím povedať, že niečo nové sa naučili nielen žiaci, ale takto to má byť. Učíme sa celý život“.

A nielen z Malcova ale aj deti z MŠ a ZŠ Lukov prišli peši, čo je vzdialenosť 3 km. Veľké sympatie si získali učiteľky zo ZŠ Gerlachov, ktoré vlastnými autami priviezli deti do lesníckeho ekocentra, aby videli a naučili sa niečo nové o prírode.

Hromadnú dopravu využili žiaci zo CZŠ Bardejov a ZŠ Tarnov, ktoré napísali odkaz do kroniky: „Ďakujeme za super zážitok darovali a zo-

nádejní lesníci. No našli sa medzi nimi aj žiaci, ktorí vedomosťami nevynikali, ale sú obdarení zručnosťou a nemali problém pri výrobe vtačích búdok a krmítok narovnať ohnutý kliniec, prípadne ho s kliešťami vybrať či energicky zatlačiť. Boli sme aj pobavení a to pri púšťaní zvukov zvierat sa chlapec prihlásil a odpovedá: „Tento zvuk vydáva ten malý od medveďa.“ Myslel na psíka medvedíkovitého.

Ďalšie ďakovné a pre nás povzbudzujúce slová sú dôkazom toho, že 451 detí, ktoré v mesiaci jún navštívili lesnícke ekocentrum v Malcove odchádzali prekvapené, nadšené, obohatené, obdarované o poznatky z prírody. A my lesníci máme s toho neuveriteľne dobrý pocit.

*Peter Fedor
OZ Prešov*



Naštartovanie ďalšej spolupráce pre zachovanie prírodného dedičstva v poľsko-slovenskom pohraničí

„Nie je ľahké nájsť zodpovedného partnera v partnerskom živote a nie to ešte v podnikateľskom živote, ale štátnemu podniku LESY SR sa to podarilo už dlhoročnou úspešnou projektovou spolupracou s poľskými lesníkmi kolegami z Lasow Panstwowych“, uviedol generálny riaditeľ. Peter Morong na úvod svojho príhovoru dňa 10.08.2015 pri príležitosti podpísania partnerskej dohody o spolupráci medzi projektovými partnermi v rámci pripravovaného vlajkového projektu „Inovatívne metódy ochrany prírodného dedičstva v Karpatoch“ z Programu cezhraničnej spolupráce Interreg V-A Poľsko-Slovensko.

„Vlajkový projekt, ktorý je dôležitý pre celé programové územie bude systematicky riešiť problémy identifikované v celej pohraničnej oblasti. V dlhšom časovom horizonte si kládie za plán uskutočnenie aktivít v prospech spoločnej ochrany prírodného prostredia, vrátane ochrany a obnovy riadneho stavu druhov a biotopov, zabezpečenie zachovania ekologických väzieb, zamedzenie prívluhu cudzích druhov, spomalenie degradácie prírody a hodnôt krajiny“, informoval Jozef Zatlukal, vedúci odboru projektov EÚ.

Hlavné ciele projektu sú inovatívne ekologické metódy ochrany sadeníc proti



škodcom – voskovanie, inovatívne metódy ochrany porastov proti škodám zverou – výroba špeciálnej krmnej zmesi, zvýšenie atraktivity územia, aktivity v prospech spoločnej ochrany prírodného prostredia, obnova riadneho stavu druhov a biotopov lúčnych spoločenstiev, zlepšenie životných podmienok zveri v prirodzenom prostredí a v neposlednom rade záchrana genofondu jeleňa karpatského.

Spolu devätnásť projektových partnerov z poľsko-slovenského pohraničia, 14 partnerov z Regionálnych riaditeľstiev Lasow panstwowych Katowice, Krakow a Krošno (14 nadleśnictw) a päť zo štátneho podniku LESY Slovenskej republiky, generálne riaditeľstvo spolu so štyrmi OZ – Čadca, Žilina, Liptovský Hrádok a Prešov si v prebiehajúcej výzve zaumienili nadviazať na úspešne zrealizované mikroprojekty, ako aj projekt REW-BE-LAS a naplávať ďalšie aktivity smerujúce k zachovaniu, ochrane, podpore a rozvoju prírodného a kultúrneho dedičstva.

V rámci pro-

jektového územia sú naplánované nasledovné aktivity:

- ochrana kultúr pred lykokazmi a tvrdoňom smrekovým voskovaním sadeníc,
- monitoring lykokazov a tvrdoňa smrekového v Karpatoch,
- vypracovanie zásad ochrany kultúr pred škodami lykokazov a tvrdoňom smrekovým na pohraničnom území PL-SK,
- monitoring škôd zverou v Karpatoch,
- ochrana lesných a poľnohospodárskych kultúr pred škodami zverou,
- zvýšenie úživnosti prostredia vnášaním plodonosných drevín (pozitívny vplyv na zníženie škôd zverou),
- zabezpečenie obnovy pôvodných druhov ovocných stromov, odolných voči chorobám,
- zachovanie, obnova

a výmena kultúrnych tradícií pri manažmente životného prostredia,

- prezentácia starostlivosti o voľne žijúcu zver v čase nepriaznivých klimatických podmienok,
- sprístupnenie poznatkov v oblasti manažmentu/starostlivosti o voľne žijúcu zver verejnosti.

Partneri si okrem týchto nosných aktivít naplánovali počas trvania projektu zorganizovať úvodnú konferenciu (PL, júl 2016), byť účastníkom prezentácie projektu na medzinárodnej výstave EXPO Hunting (PL, apríl 2017 a 2018), spropagovať projekt na akcii „Deň lesov - Lesy pre ľudí, ľudia pre lesy“ (PL, 2017 a 2018), vyrobiť DVD o projekte, predviesť realizáciu projektu – prezimovacia obora (OZ L. Hrádok, december 2017), ukázať realizáciu projektu – revitalizácia lúk OZ Prešov, jún 2017), prezentovať kultúrne dedičstva fauny Karpát (OZ L. Hrádok, jún 2017 a 2018), otvoriť izby spoločnej cezhraničnej spolupráce v Prešove a Liptovskom Hrádku a na záver v júni 2018 ukončiť vlajkový projekt prostredníctvom záverečnej konferencie.

Realizácia všetkých týchto aktivít je naplánovaná s celkovým rozpočtom projektu takmer 5 mil. €, čo zabezpečí „zachovanie krajších lesov pre budúcnosť“, ako uzavrel tento slávnostný akt v mene vedúceho partnera projektu dr. inž. Kazimierz Szabla, generálny riaditeľ Regionálneho riaditeľstva v Katowiciach.

František Král
odbor projektov EÚ



Keď je práca potešením, vtedy je život šťastím

Celý život zasvätil lesom a lesníctvu, ktoré sa v jeho rodine dedí už po niekoľko generácií. Lesníctvo vyštudoval na Strednej lesníckej škole v Banskej Štiavnici a neskôr na Vysokej škole lesníckej a drevárskej vo Zvolene. V štátnych lesoch pracoval od prvého nástupu do zamestnania a za najzaujímavejší post považuje miesto Vedúceho výrobnotechnického úseku na odštepnom závode. Na naše zvedavé otázky nám v dnešnom rozhovore odpovedal štátny tajomník Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky JOZEF SPEVÁR.

Ako ste sa dostal k lesníctvu? Nelákali Vás pri výbere povolania aj iné profesie?

Od malička až do 12 rokov som rástol na lesníckej samote na Hornej Nitre. Keď sa ma niekto pýtal, že čím budem, vždy som odpovedal horár. Lesníctvo som si vybral, lebo som bol k tomu mojimi rodičmi prirodzene vedený od malička. Otec bol vedúci poľesia a tam sa začal aj formovať môj osobný a ďalej tiež pracovný život. Logickou voľbou bolo pre mňa štúdium na Strednej lesníckej škole v Banskej Štiavnici. Pôvodne som chcel ísť na samotu robiť lesníka, tak ako moji rodičia, no otec mi povedal: „Vieš čo, horárov stredoškôľakov je dosť, choď na vysokú školu.“ V tých časoch však nebolo jednoduché sa tam dostať. Brali tak jedného zo 7-8 uchádzačov.

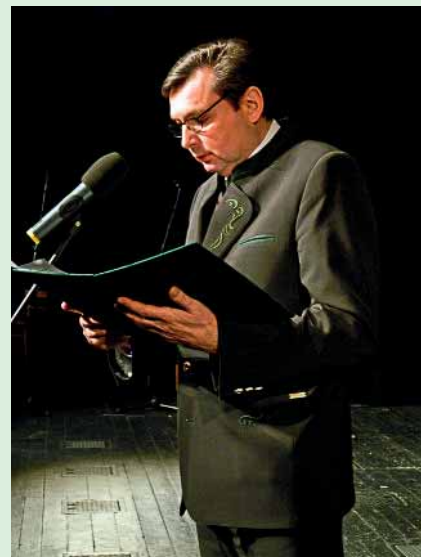
Vysokú školu som dokončil v roku 1984. Bola to lesnícka fakulta na vtedajšej VŠLD Zvolen, dnešnej Technickej univerzity. Môžem sa pochváliť, že som našu alma mater vlastnoručne budoval. Brigádovали sme ako študenti počas letných prázdnin tri roky po sebe na stavbe novej vysokej školy. Školu dokončili v roku 1984 a my sme boli prví, ktorí promovali už v novej aule.



Celý profesijný život ste prežil v štátnych lesoch, na čo najradšej spomínate?

Každá práca, ktorú človek robí s láskou, má svoje čaro. Robil som rok lesníka, potom šesť rokov technika na lesnej správe doma v Nitrianskom Pravne. Keď vznikli poľesia, tri roky som robil poľesného. Mal som aj kus šťastia, lebo keď prišiel nový riaditeľ prievidského závodu v roku 1994, vybral si mňa, zamestnanca s desaťročnou praxou v teréne, za hlavného inžiniera. „Pán inžinier, ponúkam Vám najkrajšiu funkciu, aká na úrovni lesného závodu môže byť a to je hlavný inžinier“ povedal a bola to pravda. Tá funkcia mi sadla. Práca bola môj koníček. Ako hlavný inžinier som sa našiel. Bavilo ma riadiť prevádzku a zároveň spolupracovať na výskumných úlohách s Národným lesníckym centrom, lesníckou fakultou alebo s Lesníckou ochrannárskou službou. Keď si tak uvedomím, koľko tam bolo kolegov starších, mladších, skúsenejších i menej skúsenejších... Odvtedy som pracoval na manažérskych pozíciách ako výrobný námestník, riaditeľ závodov, špecializovaného závodu lesnej techniky a dva roky ako rozvojový a výrobnotechnický riaditeľ na generálnom riaditeľstve. Ďakujem osudu, že mi to tak umožnil a takúto šancu mi ponúkol.

Veľkou výzvou pre mňa bola v roku 1999 veterná kalamita Paulína na Považskom Inovci. Hoci to pôvodne bol závod Partizánske, v roku 2000 sa zlúčil s Prievidzou. Neboli to jednoduché roky. Vznikal spoločný podnik LESY Slovenskej republiky, bolo potrebné zosúladiť systémy dovtedajších štátnych podnikov, systém dovtedy dvoch závodov do toho kalamita obrovského rozsahu... Mali sme sa však od koho učiť a nabráť skúsenosti. V roku 1996 padla veterná kalamita na Osrbli. Horehronskí kolegovia mali čerstvé



skúsenosti s organizáciou a spracovaním, nás ochotne upozornili na všetko dôležité so spracovaním kalamity. V dolinách treba zabezpečiť stálu 24-hodinovú strážnu službu, zatváranie závor, tam kde sa to dá vytvoriť okruhy na odvoz, jedným smerom hore a iným zasa dole. Bolo to pestré, veľmi náročné na robotu, stálo ma to veľa vrások, ale bolo to veľmi poučné obdobie. Vtedy som si najviac uvedomil silu dobrého pracovného kolektívu, pracovných, spoľahlivých a lojálnych kolegov a kolegýň na všetkých stupňoch prevádzky. Tohto som sa snažil držať aj v ďalšom pracovnom živote na každej pracovnej pozícii. A ďalší dôležitý moment je ten, že sme si nejako odvykli počúvať a nehanbiť sa spýtať a poradiť sa so staršími kolegami lesníkmi, aby sme ich skúsenosti využili a ďalej zdokonalili. Vývoj lesa je dlhodobý, niekoľko generáčny, len aj lesníci už ako keby začínali myslieť krátkodobejšie. To nie je dobre.

Ako hodnotíte svoj príchod na ministerstvo pôdohospodárstva?

Vhupol som do rozbehnutého vlaku. Niektoré procesy už boli rozbehnuté, iné zasa je potrebné naštartovať, trochu potlačiť a presadzovať. Čo sa týka lesníctva, najpodstatnejšia je komunikácia medzi jednotlivými zložkami lesného hospodárstva štátneho, neštátneho, lesníckou komorou, lesníckym školstvom, vedou, výskumom, štátnej správy na úrovni lesného hospodárstva. Ďalej medzirezortná komunikácia najmä medzi našim ministerstvom a ministerstvom životného prostredia a jeho zložkami. Tu cítim, že existuje nejaký blok alebo neochota alebo určité dokazovanie si svojho významu. Je to ťažké... Postavenie lesníckej sekcie na samotnom ministerstve som vnímal ako



a počúval, profesor Križo zrazu otvoril dvere. „A Ty tu čo robíš o šiestej večer?“ Povedal som, že počúvam ich nádherný spev horehronských a podpolianskych pesničiek. Hneď si ma vyskúšal. Dal mi zahrať rozložený akord - štyri tóny a ja som zaspieval jeden, potom druhý a tretí. „Dobre do druhého hlasu ťa beriem,“ povedal. Takto som sa dostal k poľanistom.

V poslednom čase sa tiež viac venujem rekreačnej turistike ako doteraz.

celých domov, krovov – to všetko je z dreva, prirodzeného materiálu, jedinej obnoviteľnej suroviny, ktorú Slovensko má. Drevo sa dopestuje len v lese a v požadovanej kvalite, množstve zas len kvalifikovaným fundovaným lesným hospodárením. Produkcia dreva a ekosystémové služby vždy išli ruka v ruke spolu. To sa nedá oddeliť.

Akým spôsobom spoločnosti vysvetlíť dôležitosť lesníctva a lesníkov?

Myslím si, že veľa musíme robiť z pozície rezortu pôdohospodárstva, z lesníckeho sektoru štátneho aj neštátneho, lesníckej komory a lesníckej fakulty v odbornej mediálnej propagácii lesníctva – prostredníctvom filmov, lesnej pedagogiky aby verejnosť význam lesníctva chápala. Všetci vieme ako toto majú prepracované Lasy Panstwowe v Poľsku – a funguje to. Má zmysel vstúpiť do sveta od malička, že lesník je ten, ktorý bol prvý ochranár, vďaka ktorému je les v takom stave, že môžeme mať teraz takmer 60 % chránených lesných území. Je to len vďaka zariadenosti a odbornej práci lesníka.

Musím povedať, že názory medzi lesníckym sektorom a profesionálnym životným prostredím nie sú až také odlišné a vyhrotené. Hľadáme spoluprácu. No je potrebné eliminovať tých, čo len veľa rozprávajú, presadzujú bezzásahovosť takmer od druhého stupňa ochrany, nenesú pritom žiadnu zodpovednosť, nie vždy zmysluplne a nekontrolovane mieniajú finančné prostriedky rôznych fondov na lokálnu ochranu niečoho a sú mimoriadne mediálne aktívni.

Kolegovia v dennodennej lesnej prevádzke, vnímajú tieto problémy omnoho citlivejšie a viac vyhrotené.

Lesníckej uniformy ste sa nevzdal ani na pozícii štátneho tajomníka...

Nevzdal som sa lesníckej uniformy a ani sa nevzdám, lebo ja som lesník celý život. Netvrdím, že si sem tam nedám aj civilný oblek. Dám si, ale zas sa snažím, že keď mám civilný oblek, aby aspoň viazanka bola do zelena. Pokiaľ mám akékoľvek oficiálne jednanie na úrovni rezortnej, mám uniformu oblečenú a nehanbím sa ju nosiť.

Dakujem za rozhovor

-vr-



dost nevýrazné, hoci sú lesné pozemky na Slovensku porovnateľné s výmerou poľnohospodárskej plochy. Všetko sa momentálne točí viac okolo poľnohospodárstva, potravinárstva, veteríny, rozvoja vidieka, čo je do určitej miery samozrejmé a pochopiteľné. Trochu zabúdame na význam 42 % lesnatosti, ktorú Slovensko má. Tento kapitál už vo veľmi blízkej budúcnosti bude mať taký istý význam ako poľnohospodárstvo a potravinárstvo. Snažím sa nájsť príčiny tohto postavenia lesníctva ale hlavne chcem trochu prispieť k tomu, aby lesnícky sektor a lesnícka sekcia boli vnímané pozitívnejšie v rámci ministerstva ale aj navonok.

Je o Vás známe, že ste aj poľovník. Je poľovníctvo Váš koníček?

Samozrejme je. Ale poľovníctvo som bral vždy ako súčasť svojho povolania. Keď som prišiel po vojne a nastúpil do práce, bol som lesník neskôr technik pestovania lesov, ktorý zodpovedal za ochranu lesov aj za poľovníctvo. Plány chovu lovu veľmi vysoké, vtedy to boli prevažne režijné revíry, a okrem poplatkového lovu poľovními hosťami vykonával odstreľ aj personál. Moja túžba vždy bola mať kozlicu. Pre lesníka sa mi zdalo, že je to najvhodnejší druh zbrane. Dodnes mám okrem iných zbraní aj svoju kozlicu, ktorú som si kúpil z našetrených peňazí z prvých výplat ešte v roku 1987 v Prahe a nosím ju najradšej aj v súčasnosti. Jedna guľa, jeden brok – buď si šikovný... alebo má ten kus šancu.

Čo sa ostatných koníčkov týka „keď je práca potešením, vtedy je aj život šťastím.“ Ja som mal to šťastie, že moja práca bola pre mňa koníčkom, obživou rodiny aj potešením a je tiež pravda, že som jej venoval veľa času. Niekedy toľko, že s odstupom času viem povedať, že som trošku zanedbával aj rodinu.

K ďalšej záľube som prišiel na vysokej škole. Počul som spievať poľanistov a mňa to tak nejako oslovilo. Šiel som sa tam raz pozrieť, a keď som tak stál za dverami

Kde sa podľa Vás na Slovensku uberá lesníctvo?

Vzhľadom na to, že táto krajina má lesnatosť 42 %, dovoľm si tvrdiť, že raz budeme bohatý štát, ktorý vďaka svojim lesom bude mať nenahraditeľné zdroje vody. Voda bude mať vyššiu cenu ako ropa. Všetko ostatné sa dá nahradiť, pitná voda bude čím ďalej vzácnejšia a drahšia. Zdroje pitnej vody budú vtedy, keď budú kvalifikovane obhospodarované lesy. A zdravé lesy budú vtedy, keď sa o nich budú starať lesníci. Spoločnosť si zatiaľ neuvedomuje a nevie vážiť, že vzduch a voda je to najdôležitejšie, čo nám živý a zdravý les - príroda dáva. Iba že tlak na prírodu je a bude abiotickými, biotickými činiteľmi ako aj antropogénnou činnosťou, či chceme alebo nechceme čoraz väčší. A preto sa človek musí v pude sebazáchovy o lesy starať. To je hlavná úloha lesníka. Ja som optimista a budem robiť všetko preto, aby lesník svoje miesto v spoločnosti mal.

Na prvom mieste hovoríme, že les plní celospoločenské funkcie, poskytuje ekosystémové služby, ale to tiež treba zadefinovať. Čo je ekosystémová služba a kto ju produkuje? Služby sú predmetom trhu, ktoré majú svoju cenu a je úloha lesníkov a životného prostredia, aby toto zadefinovali a spoločnosti jasne povedali: „Áno, tento vzduch, táto voda, tento hektár lesa, má svoju hodnotu a má svoju cenu.“

V tomto je úloha lesníka nezastupiteľná a les odjakživa na Slovensku plnil tiež drevoprodukčnú funkciu. Od kolísk, od stolov, stoličiek,

Poľovnícka chata Zvernica Karná začala plniť svoje poslanie

Nie často je v „živote“ závodu chvíľa, aká bola v živote OZ Sobrance dňa 6.8.2015. Od roku 2004 sa mnohí zamestnanci OZ Sobrance a GR borili s úlohami pri realizácii zámeru postaviť na teritóriu OZ Sobrance zvernica, ktorá by bola vhodným doplnkom a lákadlom pri dovtedy ponúkaných poľovníckych akciách vo voľných poľovníckych revíroch.

Pre klientov z oblasti poľovníctva je trofej Karpatského jeleňa veľkým lákadlom, ale často je negatívnym prvkom, v rozhodovacom procese lovca, vzdialenosť lokality, kam ide loviť. Cieľom výstavby zvernice Karná bolo rozšíriť chov danielov v jedinej danielovej lokalite (D XVI) v regióne, zabezpečiť intenzívny chov kvalitnej diviacej zveri vo zvernici, o ktorú je medzi poľovníkmi taktiež veľký záujem, čím by rozhodovanie poľovníka, či bude merať stovky kilometrov na „ďaleký východ“, bolo jednoduchšie.

Klasický postup - projekt, vyjadrovačky, zaradenie do plánu.... dôležitosť niektorých úradníkov.... a realizácia prvej etapy - oplotenia. Po dvoch rokoch prevádzky diviaky zistili ľahkú prichodnosť oplotenia, aj keď bolo zahnuté rovno-bežne s terénom takmer pol metra do vnútra zvernice. Počas dozrievania obilnín



migrovali diviaky mimo zvernice, počas prikrmovania, v období núdze, do zvernice. Po konzultácii s odborníkmi, na chov diviakov, bolo jediné riešenie – elektrický ohradník popri oplotení. Opakoval sa postup ako pri oplotení a ako „bonus“ bola nutnosť dostať k oploteniu elektrickú energiu (cca 800 m). Realizáciou tejto investície skončili problémy s migráciou diviakov a mohli sme začať s ich cieľavedomým chovom. Na výsledok nášho snaženia sme dlho nečakali. Po roku 2010 bolo vo Zvernici pravidlom ulovenie medailových diviackých trofejí, výrad na spoločných poľovačkách neklesal pod 20 ks diviakov a primerane sa zlepšovala aj kvalita danielových trofejí.

Mimo negatívneho tlaku populácie bobrov, na zásobovanie zvernice vodou, sme rýchlo zistili ďalší vážny nedostatok zvernice. Vzdialenejší poľovní hostia, ktorí tvoria väčšinu našej klientely, požadovali aj zariadenie priamo vo zvernici, kde by bolo poskytnuté primerané ubytovanie, strava a priestor na oslavu úspešných lovvov. Tak sa opakoval už dobre známy postup, ktorý bol zavŕšený ďalším úspechom - rozhodnutím o výstavbe poľovníckej chaty priamo vo zvernici. Proces okolo príprav takejto stavby bol

pre skúsených pracovníkov ústredia OZ, za výdatnej podpory a pomoci príslušných pracovníkov GR, rýchlo zvládnutý a objekt bol v priebehu roka postavený. Na ďalší problém nás na jednom z kontrolných dní upozornil vedúci odboru investícií Miroslav Homola, ktorý vyjadril pochybnosť nad riešením zabezpečenia elektriny elektrocentrálou. Takto pokračoval proces zdokonaľovania prostredia zvernice prípravou ďalšej investičnej akcie, elektrickej prípojky a trafostanice.

Celý proces bol úspešne zakončený začiatkom leta a žiadalo sa mi osláviť celý „nekonečný“ proces výstavby dôstojného poľovníckeho miesta v teritóriu OZ Sobrance. Pri zostavovaní pozvánky na slávnostné uvedenie do prevádzky poľovníckej chaty Zvernica Karná som sa vrátil do úplných začiatkov, ktoré tvorili základ myšlienky vybudovania tohto celého komplexu, do 70-tych rokov minulého stáčia. Žiaľ nebolo možné pozvať všetkých, ktorí sa zaslúžili o zrod tohto dôstojného poľovníckeho miesta, a tak by som chcel aspoň touto cestou poďakovať tým najvýznamnejším lesníkom a poľovníkom. Myšlienkou chovu danielov v tejto lokalite v praxi začal realizovať môj nebohý otec, vedúci LS Hlivišťa, Štefan Staško starší, ktorý spoločne s kolektívom LS Hlivišťa svojpomocne postavili malú aklimatizačnú obôrku o výmere cca 14 ha. Prvé kusy danielovej zveri boli dovezené z MR (zvernica Gyulaj), neskôr z Rozhanoviec a Svodína. Svoj veľký podiel na realizácii tohto „dielka“ mal aj vtedajší riaditeľ LZ Sobrance, nebohý Ján Novák. V tomto období bolo cieľom postupne, po aklimatizácii, vypúšťať danieliu zver do voľnej prírody. Myšlienka sa ujala a po niekoľkých rokoch bolo vidieť





danieliu zver nielen v Karnej (ucelený komplex lesných pozemkov obklopený poľnohospodárskou pôdou cca 400 ha), ale aj niekoľko desiatok kilometrov od Karnej, na úpätí pohoria Vihorlat, v 4-6 poľovných združeniach a našom PR Morské oko. Ale transformácia poľovných revírov na vlastnícke vzťahy priniesla aj negatívne stránky a jednou z nich bolo aj vystriehanie takmer celej populácie voľne žijúcej danielovej zveri. Priamo, na vzornej starostlivosti o túto zver, mal nemalé zásluhy vedúci LO Karná, Janko Benculák (dôchodca).

Po roku 2003 vznikla myšlienka inej formy chovu danielov v tejto lokalite, ktorá by eliminovala negatíva tej predchádzajúcej. Do tohto obdobia by som datoval moje prvé stretnutia s ľuďmi, ktorí sa významnou mierou zaslúžili o zhmotnenie myšlienky. Tu by som chcel poďakovať Jankovi Štefánikovi (v tom čase rozvojovo-technický riaditeľ na GR) a Petrovi Kuricovi (vedúci referátu poľovníctva GR), ktorí urobili obrovský kus práce pri presvedčaní kompetentných o správnosti tejto myšlienky. Aj keď mali v rukách aj také „argumenty“, že v Karnej sa uloví ročne tri až šesť kusov diviakov (diviacej zveri celkom) ročne. Len oni by vedeli povedať komu patrí ešte poďakovanie na ich stupni riadenia... Po definitívnom rozhodnutí, ktoré padlo na porade riaditeľov OZ v Palárikove (na jeseň roku 2004) vstupuje do celého procesu realizácie všetkých etáp výstavby množstvo ďalších zamestnancov LESOV SR, na rôznych stupňoch riadenia. V tom období už LO Karná organizačne patrí pod LS Remetské Hámre, kde sa významnou mierou na úspešnej realizácii projektu podieľali vedúci LS Michal Gavula (dôchodca), poľovný špecialista Jaro Fabian (predčasný dôchodca a jeden z najlepších poľovníkov v našej oblasti, akého som mal možnosť poznať) a Igor Gavula (pestovateľ LS).

Zoznam tých, ktorí by si zaslúžili pozvanie by bol asi dlhší, ale snažil som sa vy-

menovať tých najdôležitejších, bez ktorých by táto slávnosť v živote OZ Sobrance nikdy nebola. Keď som na niekoho pozabudol, alebo je niekto, kto si myslí, že všetko bolo ináč, a že práve on je ten rozhodujúci, tak sa ospravedlňujem a ďakujem aj týmto všetkým. Z ďalších pozvaných, ale aj nepozvaných (postavili sme malý objekt aby sme mohli pozvať všetkých) chcem osobitne poďakovať a aj ospravedlniť sa za šoky, ktoré sme niekedy spôsobovali vedúcemu odboru investícií Miroslavovi Homolovi a jeho celému kolektívu. Vďaka vám za trpezlivosť, ústretovosť, za všetku energiu, ktorou ste nás dostali k vytúženému cieľu. Z kolektívu lesníckej výroby OZ chcem poďakovať mojim kolegom Matúšovi Hankovi (poľovný referent OZ) a Dušanovi Kovalovi (referent TPV OZ), ktorí mi občas podporili tvorbu adrenalínu, ale aj bez ich cieľavedomej práce by sme asi neoslavovali.

Celý slávnostný akt uvedenia poľovníckej chaty Zvernica Karná do prevádzky, po úvodných zvukoch lesníc, zahájil riaditeľ OZ Sobrance Peter Pšák, ktorému patrí poďakovanie za úspešnú realizáciu posledných etáp. Padli slová vďaky, predstavenie celej zvernice a samotnej chaty, želania úspechov novému objektu a Zvernici... Po slávnostnom prestrihnutí pásky nasledovala činnosť, pre ktorú bolo toto zariadenie postavené, chvíle pohody, priateľské stretnutia, výmena skúseností, pracovné rozhovory a pohostenie.

Mnohí lesníci si svoje povolanie vybrali aj pre možnosť venovať sa poľovníctvu, čo bolo v živote lesníka samozrejmosťou. Demokracia priniesla mnohé zmeny aj v oblasti poľovníctva a nie len ochrana prírody, ktorú ako prví stále realizovali lesníci, ale aj poľovníctvo už dnes nie je „v rukách“ lesníkov. Mnohí už nemajú možnosť venovať sa tejto činnosti na svojom pracovnom zaradení v hierarchii LESOV SR, ale práve táto skutočnosť zaväzuje nás, ktorí ešte takúto možnosť máme, že musíme v tejto oblasti profesionálne pôsobiť, že štátni lesníci sú stále nositeľmi kvality v poľovníctve, že sme nositeľmi dodržiavania poľovníckych tradícií, že sa dokážeme prispôbiť novým podmienkam, že dokážeme vyhovieť požiadavkám klientov a dokážeme diverzifikovať v oblasti poľovníctva aj tým, že poskytujeme popri možnosti lovu kvalitných trofejí, aj profesionálny doprovod, kvalitné vyplnenie nepoľovného času klienta, služby pre nepoľujúcich rodinných príslušníkov a známych našich klientov a v neposlednom rade aj kvalitnú stravu a ubytovanie, v príjemnom prostredí, v perfektné situovanom ubytovacom zariadení, akým je práve poľovnícka chata Zvernica Karná, ktorú som sa vám snažil takto predstaviť. Ale určite je pravdou, že je lepšie raz vidieť, ako tisíckrát počuť...

Jozef Staško
OZ Sobrance



Vývoj lesného hospodárstva v Uhorsku v Rakúskej monarchii

Obdobie od bitky pri Moháči (1526) po dualizmus (1867) (8. časť)

Inštrukcia na zmapovanie a odhad lesov

Zápisnica zo spoločnej schôdze zástupcov Dvorského finančného úradu, Uhorskej dvorskej kancelárie a grófa Hardegga – hlavného dvorského a krajského lesmajstra, datovaná 26.11.1800, hovorí o vypracovaní inštrukcie na vymeranie, zmapovanie a odhad lesov uhorských verejných základín. Vzhľadom na to, že uhorský lesný personál nie je dosť odborne vyspelý, aby mu stačila na výkon služby len písomná inštrukcia, bolo dohodnuté usporiadať praktické školenie na najbližšom panstve verejnej základiny v Rábskej župe Pannonhalma. Pripomienky k zostaveniu lesných máp boli vznesené, aby sa zjednodušili, čím by sa znížili na ich tvorbu celkové finančné náklady. Každoročné zmeny sa nemajú zanášať do základnej mapy, ale len do náčrtku. Taxácia lesov podľa ich finančného výnosu sa predbežne neurobí a odkladá sa na dobu, keď bude v nich hospodárenie a prevádzka riadne zabeznená. S mapovaním lesov verejných základín sa začne na jar r. 1801. K lesom verejných základín patrili okrem iného lesy obvodu Šala a na východe Jasov.

Smernice pre vymeriavanie a taxáciu lesov na panstvách uhorských verejných základín

Tieto smernice určovali okrem iného nasledovné: Aby sa mohol les riadne obhospodarovať, musí byť známa jeho plošná výmera, súčasná drevná zásoba a ročná produkcia hmoty. Prvú zistíme mapovaním, druhú a tretiu taxáciou. Mapovanie

lesov nemôže spoľahlivo urobiť inžinier, ktorý sa nevyzná v lesníckej vede. Musí sa mu prideliť preto skúsený lesnícky odborník, aby sa zakreslili jednotlivé časti lesa podľa druhovej skladby porastov, čo je nepostrádateľné jednak pre taxáciu, jednak pre riadne rozdelenie lesných súborov. Naproti tomu dobre zvládnú mapovanie lesov lesníci, znalí zememeračstva. Treba však postupovať podľa daných pravidiel. Nasleduje tridsať jeden bodov, pravidiel, podľa ktorých sa vykonáva taxácia lesov.

Roku 1801 vydalo ústredné riaditeľstvo Eszterházyho majetkov (okrem iného - víglašského panstva) nariadenie na úpravu hospodárenia v lesoch a zároveň vydalo inštrukcie na zameranie, zmapovanie, rozdelenie a odhad lesov. Dozorom nad vykonaním týchto prác bol poverený inšpektor Ján Pachmann. Jemu bola tiež zverená starosť o získanie a vyškolenie mladšieho lesníckeho personálu, ktorý by vedel odbornejšie a pokrokovejšie hospodáriť v lesoch panstva.

Návod na zariadenie lesov

Veľmi obsiahly návod k zariadeniu lesov napísal vo Viedni Jan Ružička. V úvode tohto elaborátu autor zdôrazňuje, že k zavedeniu riadneho lesného hospodárenia je potrebné lesy zamerať, popísať ich dreviny a vek, vylíšiť holiny a riediny, odhadnúť zásoby a podľa toho stanoviť ročnú ťažbu a vyznačiť ročné rúbane. Zvláštny dôraz kládla táto inštrukcia na dôkladné spracovanie porastných máp, z ktorých farebného vylíšenia mal byť zreteľný vek porastov, výskyt holín i riedin, kalamitné ťažby, skusné plochy a pod. Táto Ružičková inštrukcia bola sice adresovaná lesom víglašského panstva, ale napokon sa v nich nerealizovala, hoci mnohé jej ustanovenia tu boli uplatnené. V Ružičkovej taxátorskej práci pokračoval na víglašskom panstve v roku 1807 polesný Jozef Krátky a dokončil lesmajster Jan Emanuel Šťastný.

Ocenenie Lesníckej národnej školy v Liptovskom Hrádku

Uhorská dvorská kancelária tlmočí Františkovi Wissnerovi, lesnému prefektovi komorských panstiev Likava a Liptovský Hrádok a zakladateľovi lesníckej školy, uznanie cisára Jozefa II. za vykonanú prácu pri lesníckej výučbe a za jej zriadenie. Tiež vyzýva miestodržiteľskú radu na podnietenie mienky, ako napomáhať vyučovaniu lesníckych vied i v južných častiach krajiny (22.10.). V tomto roku bola škola povýšená na Kráľovskú komorskú lesnícku a hlavnú národnú školu s trojročnou výučbou.

Nový zákon o poľovníctve a vtáčníctve

Uhorský snem vydáva 31.10.1802 zákon č. 24/1802 o poľovníctve a vtáčníctve v dvanástich paragrafoch. Nadväzuje na predchádzajúci, ktorý vylepšuje po stránke odbornej i sankčnej.

Stážnosť poddaných z obce Kolárovice slúžnemu Trenčianskej stolice na svojho zemepána

Zo dňa 10.5.1802 sa zachovala stážnosť poddaných z obce Kolárovice slúžnemu Trenčianskej stolice na svojho zemepána a jeho úradníkov, že im nedávajú drevo, poškodzujú ich pri vykonávaní robôt a vykorisťujú neúmerne dlhými fúrami. Vo svojom obsiahlom liste v dobovom jazyku slovenskom prednášajú podrobne ale úctivo svoju sťažnosť na príkoria, ktoré sa na nich páchajú. List podpísal richtár Joannes Drbul, dvanásť prisázných obce a obyvateľa obce Kolárovice.

Vznik drevenej kaplnky a lesníckeho cintorína na Čiernom Váhu

Hrádocký kráľovský komorský lesný úrad dal postaviť v roku 1803 v osade Čierny Váh kaplnku z dreva. Miesto pre kaplnku vybrali tesne nad sútokom potoka Ipoltica s riečkou Čierny Váh na skalnom výbežku tak, aby dominovala celej osade. Už v tom istom roku 29. septembra bola kaplnka vysvätená hybským farárom Adamom Argayom. Kaplnka bola udržovaná z prostriedkov lesného úradu. Postavená bola ku cti svätej Trojice a dozorom nad ňou bol poverený tunajší hlavný lesný hájnik. Kaplnka mala dva chóry z dreva, čo znamená, že nebola malá. Klúčce od kaplnky mal v úschove hlavný lesný hájnik, ale otváral ju ustanovený kostolník. Kaplnka má ako príslušenstvo drevenú zvonnicu s dvomi zvonmi. Vo zvonici boli hodiny, ktoré boli pod ochranou preláta lesného úradu. Táto drevená kaplnka slúžila lesnému úradu, jeho zamestnancom a obyvateľom osady a blízkeho okolia 32 rokov. Na sviatok svätej Trojice roku 1834 položil lesný správca Michal Vozár základný kameň na výstavbu murovanej kostolníka. Cintorín vinúci sa pri kostolíku má z hrobov, ktoré sa dali identifikovať, najstarší hrob z roku 1812, jeho osadenstvo pochádza bez výnimky z lesných zamestnancov a známych lesníckych osobností. Dnes je tento lesnícky cintorín vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku a súčasne za významné lesnícke miesto na Slovensku.

Úprava lesov zvolensko – dobronivského panstva

Prvá lesná hospodárska úprava pre lesy zvolensko – dobronivského panstva



I. diel Tagányiho lesníckeho listinára, mapujúceho udalosti do roku 1742

bola vyhotovená roku 1803. Autori ju nazvali „Tabely pre pozdvihnutie stavu lesov zvolenského a dobronivského panstva v Uhorsku“. Tento elaborát je zaujímavý tým, že lesy panstva boli presne zamerané a vyrátané ich plocha. Zvlášť vykazujú lesy zrelé a zvlášť mladiny v južných a štvorcových siahach. Vykazuje osobitne lesy bukové, dubové, brezové a jedľové, prípadne zmiešané a to podľa jednotlivých obcí. Zameranie sa uskutočnilo roku 1802 pod vedením banskoštiavnického c. k. zememerača Johanna Langa von Hanstadt. V roku 1812 tieto lesy pochodil budinsky kráľovský komorský hlavný inšpektor František Dušek, ktorý sa o spomínanom taxačnom elaboráte vyjadril negatívne.

Wissnerov návrh na základné lesnícke školy v Uhorsku

Lesný prefekt František Wissner predkladá 28.2.1803 Uhorskej miestodržiteľskej rade na základe panovníkovho pokynu návrh, na ktorých miestach v Uhorsku by sa mohli zriaďovať ľudové (základné) školy s výukou lesníctva podľa vzoru „teoretickej a praktickej hlavnej lesníckej národnej školy“, aká už jestvuje v Liptovskom Hrádku. Tento materiál Wissner vypracoval v ôsmich bodoch, ktoré v skrátenej podobe boli nasledovné:

- 1/ Lesnícke školy je účelné zriadiť len na miestach prípadne v oblastiach, kde sa teoretické vedomosti môžu priamo overiť a prehĺbiť v praxi.
- 2/ Nestačí, aby budúci lesníci získali teoretické a praktické znalosti o vzniku lesov, charaktere, obnove a výchove porastov, musia si osvojiť aj spôsoby využitia lesov v závislosti od zastúpenia drevín a terénnych podmienok, aby sa nezamerali len na najbližšie lesy, ale sa naučili preniesť hospodárenie aj do vzdialenejších a zdanlivo neprístupných polôh a oblastí.
- 3/ Rovnako nestačí budúcemu lesníkovi, ak bude ovládať rastlinnú sústavu a v nej najvýznamnejšie dreveniny. Musí si osvojiť umenie komplexného využitia lesa. Musí vedieť, aké opatrenia vykonať v krajoch kde je nedostatok dreva. Na tom spočíva pestovanie lesov, urýchlenie obnovy porastov a pod.
- 4/ Lesnícka škola musí poskytnúť vedomosti z lesníckej náuky, ktorá sama o sebe zahŕňa viacero disciplín. Odborný lesnícky dorast treba vychovávať predovšetkým v lesnatých krajoch, kde sa môže po skončení školy uplatniť.
- 5/ Takouto oblasťou je predovšetkým horská oblasť Liptovského Hrádku, kde bolo lesné hospodárstvo a pestovanie lesov, stavba vodných diel a iných manipulačných zariadení dovedená na dokonalú úroveň. Preto práve tu bola založená lesnícka škola.
- 6/ Ďalšiu takúto školu by bolo možné zriadiť v Marmarošskej župe, kde sú podobné podmienky ako v Liptove, rozsiahle komorské lesy s dobre fungujúcou správou a lesotechnickými zariadeniami.
- 7/ Čo sa týka dotácie takejto školy, je odkázaná na priazeň panovníka.

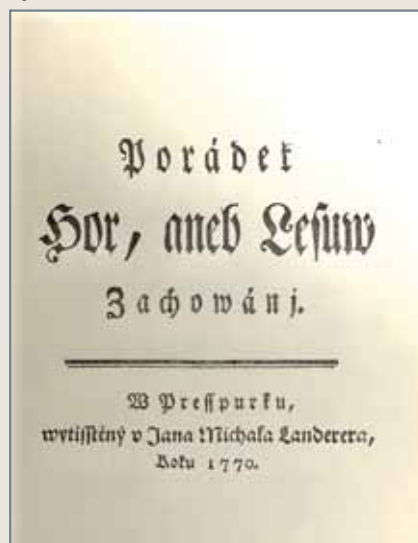
8/ Treťou oblasťou, kde by sa mohla založiť lesnícka škola je Temešvársky komorský dištrikt.

Uhorská miestodržiteľská rada 24.5.1803 predkladá panovníkovi Wissnerov návrh na zriadenie lesníckych škôl podľa vzoru hrádockej v Marmarošskej župe a Temešvárskom dištrikte. Návrh ešte rozširuje o zriadenie školy v Pécsvárade, na ktorú dá neskôr Wissner negatívny posudok, pretože podľa neho jeho okolie poskytuje málo možností pre výcvik lesníckych adeptov.

Vznik Lesníckeho odboru pri Banskej akadémii v Banskej Štiavnici - založenie prvého lesníckeho vysokého školstva v Uhorsku i v Európe

Pod narastajúcim tlakom na zriadenie lesníckeho vysokého učenia, vydal cisár František I. (1769–1835) 30. augusta 1807 na základe návrhu Dvorskej komory vo Viedni nariadenie o vytvorení samostatného a verejného Lesníckeho odboru (katedry) pri Baníckej Akadémii. Tento dátum sa preto považuje za vznik lesníckeho vysokého školstva na území Uhorska. Súčasne panovník nariadil, aby sa na výučbu lesníctva určil jeden profesor. Na základe tohto nariadenia vypísala Dvorská komora 30. septembra 1807 súbeh na jeho obsadenie. Dvorská komora predložila 14. decembra 1807 panovníkovi návrh na vymenovanie dr. Henricha Davida Wilckensa za prvého profesora Lesníckeho odboru, teoretickej a praktickej lesníckej výučby u nás.

Po svojom menovaní za profesora, prvú prednášku z lesníctva na Lesníckej katedre predniesol Dr. Wilckens dňa 12. februára 1809 v deň narodenín panovníka cisára Františka I. Tento deň sa považuje za medzník a počiatok v histórii odborného vysokého lesníckeho školstva v Uhorsku. Na otvorení sa zúčastnili všetci profesori a poslucháči Akadémie, a tiež personál Hlavného komorskogrófskeho úradu. V priebehu rokov sa ukázalo, že jeho výber za profesora Lesníckeho ústavu v Banskej Štiavnici bol mimoriadne šťastným riešením.



Tereziánsky Porádek hor aneb Lesuw zachování z roku 1770

Wilckens hneď na úvod svojho pôsobenia sa dostal do protirečenia s Komorskogrófským úradom pre nedostatok miestností na prednášky a energicky požadoval pre Lesnícky odbor samostatný priestor. Komorské úrady napokon súhlasili s prenájomom Marschalkovho domu (nazývaného neskoršie Žemberovským domom) pre potreby Lesníckeho odboru.

Ďalší spor mal Wilckens s komorou v roku 1810 z hľadiska prevádzky v lesnom hospodárstve. Prednášal a nekompromisne požadoval, aby sa ťažba drevnej hmoty vykonávala v zimných mesiacoch, čo bolo v rozpore s názorom Komorského úradu. Tento ťažbu dreva viazal na jarné obdobie po oživení prúdenia miazgy, následne spúšťať do dolín, úžitkové časti dreva odkôrniť a vrcholce nechať neodkôrnené. Wilckens tento názor vyhlásil za neodborný a pohrozil, že preruší prednášky na Akadémii. Komorský úrad napokon súhlasil s kompromisným riešením, aby sa polovica ťažby vykonávala podľa starého a druhá podľa nového ťažobného poriadku, ale Wilckens dostal napomenutie k zachovávaní poriadku a subordinácie k nadriadenému orgánu.

Dvorská komora nariadením č. 811/1810 nariadila, aby sa uprázdnené lesnícke miesta v lesníckej prevádzke nahradzovali absolventmi Lesníckeho odboru z Banskej Štiavnice. Tým nesmierne stúpila prestíž Banskej akadémie.

Počas svojho pôsobenia v r. 1814 získal Wilckens pre Akadémiu les v oblasti Sklených Teplíc a Repištá, ktorý sa stal školským polesím. Pre toto polesie vypracoval taxačný elaborát, hospodársku úpravu lesa, ktorý sa taktiež stal podkladom pre výučbu študentov. Taxačné práce sa na tomto novom školskom polesí vykonávali v priebehu rokov 1815 -1816. V súvislosti s novým školským polesím vypracoval nový učebný plán.

V roku 1831 začal Wilckens chorľavieť, celá váha prednášok z lesníctva sa presunula na adjunkta Schmalla. Od začiatku roku 1832 prednášal aj hlavný komorský lesmajster Juraj Lang. Po niekoľkomesačnej chorobe profesor Wilckens zomrel v Banskej Štiavnici 25.5.1832 ako 69-ročný. Pochovali ho na evanjelickom cintoríne za Klopačkou, hrob sa dodnes nezachoval.

Henrich Dávid Wilckens ako prvý profesor Lesníckeho odboru v Banskej Štiavnici pôsobil na tomto poste úspešne 24 rokov (1808–1832). Jeho prínos pre uhorské lesníctvo bol nenahraditeľný.

Wilckens bol zakladateľ, tvorca aj ideový a duchovný činiteľ Lesníckeho odboru. Počas svojej profesúry zápasil na Banskej akadémii najprv s uznaním pre Lesnícky odbor, potom s jeho rozvojom a stabilizovaním. Za tú dobu prekonal množstvo prekážok názorového, ale hlavne materiálneho charakteru.

Viliam Stockmann

(Úryvok z autorom pripravovanej publikácie „Dejiny lesníctva na Slovensku“)

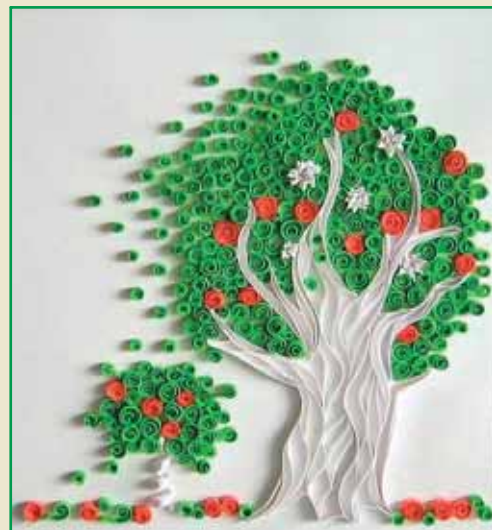
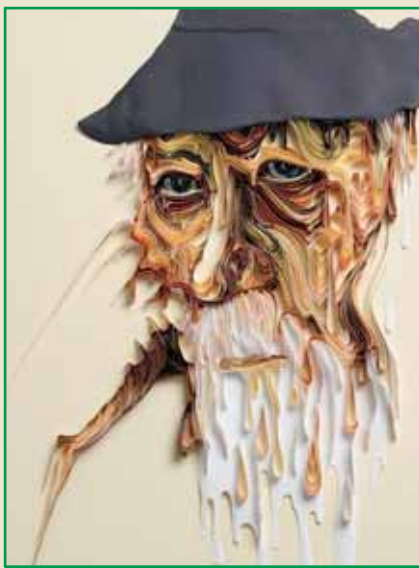
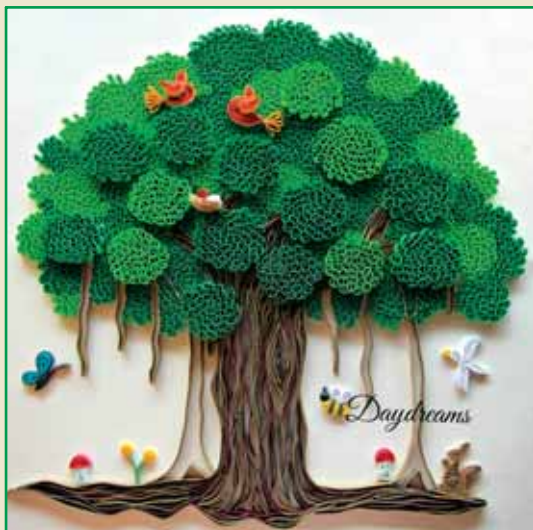
Svet zo stromu

Quilling je technika ručnej práce z papiera, ktorá učí trpezlivosti, presnosti a priestorovému mysleniu. Je známa už stovky rokov na imitáciu šperkov zo zlata a striebra pri filigránskych prácach. Quilling je jednoduchý, finančne a materiálovo nenáročný, všade a ľahko dostupný. Základom tejto techniky je roľovanie, stláčanie, krútenie a následne tvarovanie prúžkov papiera, ktorých vzájomným usporiadaním vznikajú krásne obrazce a dokonca aj 3D predmety. V prípade, že použijete kvalitné lepidlo (disperzné, tekuté lepidlo), takto vytvorené predmety a obrázky sú naozaj veľmi pevné. Pri ich tvorbe sa využívajú prúžky papiera široké 2 - 10 mm nastrihané po dĺžke z A4. Potrebné je aj špeciálne pero a šablóny s rôznymi tvarmi. Základným tvarom je špirála, ktorá sa stlačením deformuje na požadované tvary. Špirála vzniká navinutím pásika papiera na quillingové pero a zlepením konca.

Základným materiálom je už vyššie spomínaný papier (pomenovanie pochádza od slova "papyrus"), ktorý má korene v starovekom Egypte. Prvý papyrus bol vyrobený už v roku 2500 pred naším letopočtom z 4-5 m vysokej trstinovej rastliny *Cyperus papyrus*. Papyrus sa nedal skladať, a preto sa stáčal do zvitkov. Pred vlhkosťou bol chránený balením do plátna natretého smolou. Na papyrus sa písalo iba z jednej strany perom zo stonky suchej rastliny (*Juncus maritimus*) a od tretieho storočia pred n. l. sa začalo používať pero zo stebiel šachoriny. Pri písaní sa používala čierna farba z olejových sadzí a arabskej gummy. Písalo sa na ňom prakticky až do konca tretieho storočia nášho letopočtu. Ručná výroba papiera má už skoro dvetisícročnú históriu. Prví ho začali vyrábať v Číne v roku 105 n. l. Vtedy sa pri jeho výrobe používala kôra moruše a vlákien iných rastlín. Z Číny sa jeho výroba rozšírila po celej Ázii a cez Arabský polostrov do oblasti Stredozemného mora. V 9. storočí už poznali tajomstvo jeho výroby v Grécku a Taliansku, odkiaľ sa rozšíril do celej Európy.

Papier je tenký, hladký materiál vyrábaný zhrnutím vlákna. Použité vlákna sú obvykle prírodné a založené na celulóze, najčastejšie drevo z ihličnatých drevín.

-as-



Do fondu múzea pribudnú nové artefakty

Každoročná zbierkotvorná činnosť pracovníkov Lesníckeho a drevárskeho múzea neustala ani v práve uplynulom roku 2015. Jej výsledky hodnotila na svojom zasadnutí Komisia na tvorbu zbierok pri Lesníckom a drevárskom múzeu 17. júna 2015. Zúčastnili sa ho jej stáli členovia Želmíra Šípková, Ľubica Miľanová, Veronika Šebíková, Július Burkovský, Mária Čelková, Tatiana Figurová, Ladislav Klíma, Mária Rošková, Mária Šorecová a Eva Švajdová. Odborní pracovníci múzea ponúkli komisii na posúdenie takmer 480 predmetov. Najrozsiahlejšiu časť ponuky – vyše 180 predmetov – tvorila kolekcia exponátov z dlhoročného súťažného a výstavného cyklu nášho múzea Etudy z dreva. Na odporúčanie komisie múzeum zapíše do evidencie drevárskeho fondu drevené hračky, šperky a bytové doplnky od súčasných výrobcov z celého Slovenska. Môžu významne prispieť k poznaniu dnešnej úrovne remeselného spracovania dreva či už na odborných stredných školách, v domácom spracovaní dreva alebo v komerčnej produkcii. K ďalšej, rozsahom i obsahom významnej zbierke, patrila pozostalosť po regionálnom historikovi Milanovi Gajdošovi (1931 – 2013), bývalom pracovníkovi Lesníckeho a drevárskeho múzea. Pozostalosť odborne spracováva Mária Šorecová, ktorá postupne jej časti odovzdáva na posúdenie nákupnej komisii múzea. V časti, ktorú komisia hodnotila v r. 2015 stojí za pozornosť najmä textový a obrazový materiál o aktivite zvolenského spevokolu, dlhoročného záujmovo-umeleckého telesa, ktoré vzniklo vo Zvolene už v r. 1883 a dodnes združuje milovníkov zborového spevu. Historickú zbierku múzea obohatí aj dokumentácia o vývoji bryndziarstva vo Zvolene a v ďalších lokalitách zvolenského regiónu – Detve, Dobrej Nive i Zvolenskej Slatine. K materiálom hlásiacim sa k regionálnym dejinám patrí aj originál

testamentu Jozefa Kozáčka. Ide o meno známe najmä Zvolenčanom, ale význam jeho nositeľa je celoslovenský. Jozef Kozáček (1807 – 1877), zvolenský rodák, intenzívne podporoval Ľudovíta Štúra v jeho národnobuditeľskom úsilí. Ako člen mestského zastupiteľstva vo Zvolene sa zasadil o zvolenie Štúra na post poslanca uhorského snemu v októbri r. 1847. Po smrti Štefana Moyzesa (1797 – 1869) bol zvolený do funkcie predsedu Matice slo-

lesného hospodárstva v oblastiach, ktoré v minulosti patrili najmä bývalému Ľupčianskemu hradnému panstvu, kráľovskej banskej komore, slobodným kráľovským mestám Banskej Bystrici a Ľubietovej a bývalému Víglašskému hradnému panstvu. Významným zdrojom historických informácií je aj Pamätník Lesnej správy Jasenie, v ktorom bádateľ nájde rukou písané záznamy o práci lesníkov v tejto oblasti v r. 1919 – 1944.



Odznaky lesníkov
z čias Rakúsko-Uhorska

venskej. Napriek jeho významu pre mesto i celé Slovensko nemalo naň naše múzeum doteraz žiadnu priamu pamiatku. O to viac nás teší táto akvizícia.

Z predmetov, ktoré obohatia lesnícku zbierku môžeme na tomto mieste spomenúť cennú publikáciu z produkcie bývalého Lesprojektu vo Zvolene Prieskum minulosti lesov oblasti Poľana, pravdepodobne zo 60. rokov 20. storočia, získanú darom od Vlastislava Daníčka zo Zvolena. Význam práce ocení najmä historik zaoberajúci sa dejinami lesov a

Ďalšou zo zbierok, ktorá bude evidovaná ako lesnícka je dermoplastický preparát mláďata medveda hnedého z poľovného revíru Polianka, ktorý je v správe Odštepného závodu Slovenská Ľupča. Medvedík sa v lesníckom depozíte dlho neohreje, ale bude ako exponát umiestnený v stálej výstave múzea Hlas lesa.

Zbierky s lesníckym charakterom získalo naše múzeum aj od bádateľa a zberateľa Michala Kiššimona z Harmanca. Ide o mzdové záznamy ponickéj rímsko-katolíckej fary zo zalesňovania farských rúbanísk z rokov 1900 - 1905. K milým drobnostiam, ktoré možno nazvať i lesníckou bižutiériou patria odznaky z čias Rakúsko-Uhorska. Sú z kovu a na všetkých sú zjavné prvky lesníckej symboliky. Ide najmä o vetvičky – dubové so žaludmi alebo ihličnaté – doplnené o podobizne dobových panovníkov. Na dvoch odznakoch sú stvárnené z profilu vedľa seba František Jozef I. (1830 - 1916), rakúsko-uhorský panovník a jeho spojenec nemecký cisár Viliam II. (1859 - 1841). Tretí odznak tvoril tri dubové vetvičky a dva žalude, ktoré boli isto v minulosti zastoknuté v klope nejakého lesníckeho kabáta.

Záverne štatistika nám prezrádza, že do konca roku 2015 budeme môcť do zbierok múzea zapísať 472 predmetov v celkovej hodnote 5319,90 €. Z nich 229 bolo získané ako dar a ostatné boli výsledkom výskumnej práce kurátorov múzea.

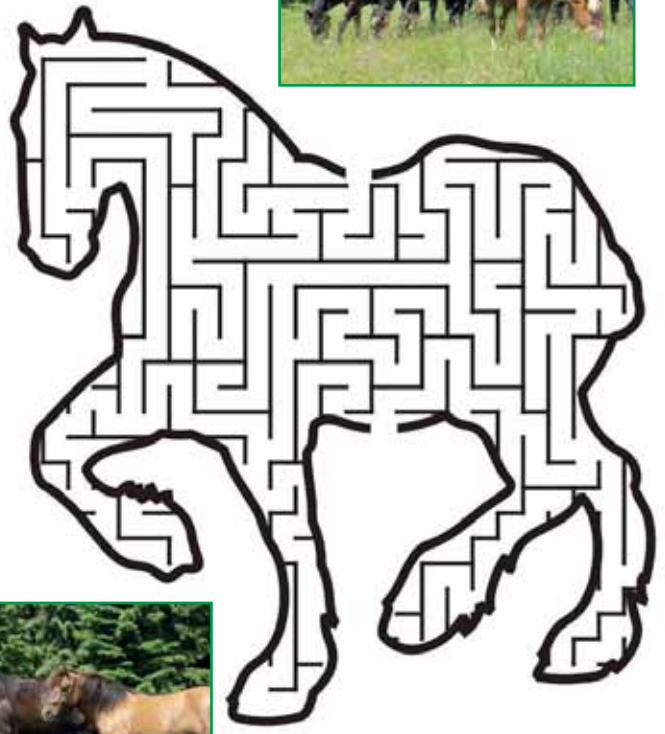
Tatiana Figurová
LaDM Zvolen

Z pracovného rokovania
nákupnej komisii múzea
v r. 2015



Milé deti, chcel by som sa vám pochváliť s veľmi zaujímavým zážitkom, ktorý som mal minulý týždeň počas cesty do môjho brlôžka. Teraz je neďaleko mojej skaly veľmi rušno, pretože stromy navôkol sú už „dospelé“, a aby tu neumierali na starobu, náš lesník Jožo podľa plánov začal ťažiť. Pri ťahaní dreva mu pomáha Pejo. Je to obrovský kôň - norik muránskeho typu. Ja som videl koňa prvýkrát v živote a poviem vám, nie je s ním reč, pretože celé dni usilovne pracuje, aby sa drevo z nášho lesa dostalo na miesta, odkiaľ ho odvezú do rôznych fabrík, aby ste si vy doma mohli prečítať knihu, noviny alebo letáky z obchodov, mohli ste si kúpiť toaletný papier, nábytok, nové okná, alebo aby ste mali dosky potrebné pri stavaní domov, altánkov, na opekačky, ale aj na kúrenie. Aspoň to a ešte viac som si zapamätal z toho, čo hovorí lesník Jožo svojmu kamarátovi Pejovi, keď sú celé dni u nás v lese. Som rád, že drevo nezahnie v hore, lebo priznám sa, že občas pre popadané stromy po kalamite máme problém utiecť pred predátormi ako sú vlci a medvede, ktorých je tu čoraz viac. Ak pôjdete po lese a budete vidieť lesníka s koňom - môže to byť aj lesník Jožo s Pejom. Len sa na nich pozerajte z väčšej diaľky, lebo práca v hore je veľmi náročná a nebezpečná.

Krásne leto prajem.
Váš kamarát Jazvec Mišo



Pri truhle starého poľovníka plačú zvieratá. Srna povie:

- Ten ujo bol dobrý človek.
- Zajac prisvedčí:
- Veru hej, vystrelil na mňa šesťkrát, no ani raz ma netrafil.



Do veľkej nádrže s vínom spadol chlap. Pýtali sa ho, ako mu pomôcť a čo mu dať.

- Doneste mi niečo na zahryznutie. Smäd nemám, len som hladný.



Policajt legitimuje bezdomovca:

- Čo máte v tej krabici?
- Komoru, kuchyňu a spálňu.

Zasmejte sa

Blondínka vodička príde do servisu. Servisný technik sa pýta, aké sú problémy.

- Treba vymeniť kontrolnú tyč na meranie oleja, lebo už nedočiahne do oleja.
- Sviečky tiež vymeníme?
- Netreba. Jazdím len za svetla.



Policajt na skúškach:

- Čo je to hygiena?
- Hygiena je cicavec žijúci v Afrike.
- Lutujem, neprešli ste testom. To nie je hygiena, to je šakal.



„James, koľko je tu stupňov?“

„Šestnásť, mylord.“

„James, a koľko stupňov je vonku?“

„Štyri, mylord.“

„Tak otvor okná, nech je tu dvadsať!“



Pýta sa jeden otec druhého:

- Ktorý mesiac je podľa teba v tehotenstve najťažší?
- Podľa môjho názoru desiaty.
- Desiaty?!
- Jasně. Vtedy nosím dieťa na rukách ja!

Ako to vidia
muži

Ako to vidia
ženy

skrutka



klinec

skrutka so
6 hranou
hlavou



klinec

samorezka



klinec

samorezka



klinec

matica



klinec



Prešiel som na delenú stravu. Pekne som si to rozdelil: čo nezjem cez deň, dobehnem v noci.



Uveríte?

Každý z vás pozná rozprávku o Maruške, ktorá bola vyhnaná zbierať jahody do zasneneého lesa. Sneh, biela smrť, ako ho jeden nemenovaný vysokoškolský pedagóg nazval, je neúprosný mnohým živočíchom a jednoročným bylinám, ukončuje jeden rok, aby mohol nastaviť úplne novú štartovaciu čiaru ďalšej sezóny. No aj napriek tomuto všeobecne známemu faktú vznikol na Slovensku les, ktorý vďaka viacerým prírodným faktorom ostal po ťažbovom zákroku celoročne rozkvitnutý a bude tomu tak niekoľko nasledujúcich rokov. Preto nepremeškajte jedinečnú príležitosť a vyberte sa ešte tento rok do Kremnických vrchov. Iste neoľutujete.

Rubriku pripravuje Ferko Tárjako

Naše zariadenia

Chata Kopaská

Milan Longauer

Kopaská je druhá chata, ktorú nájdete v Slánskych vrchoch asi 8 km južne od Slanca. Svojou kapacitou poskytu-

je ubytovanie pre 12 návštevníkov. Je priestranná vybavená elektrinou, sporákom, teplou vodou, splachovacím WC,

sprchovacím kútom, vybavenou kuchyňou a spoločenskou miestnosťou s krbom.



Chata sa nachádza pri červenej turistickej značke. V blízkosti prechádza aj náučný turistický chodník, ktorý začína pred budovou obecného úradu Slánska Huta, pokračuje smerom ku chate a končí na vrchole Veľkého Miliča. Chodník má päť stanovišť, na ktorých sa nachádzajú informačné tabule.

Východné Slovensko neoplýva množstvom prirodzených vodných plôch. Väčšinou ide o menšie jazerá, ktoré vznikli v terénnych depresiách, prípadne plytších údoliach, zahradených zosuvom pôdy. Zosuvom hradené jazerá sú typické najmä pre flyšové a vulkanické územia. Výnimkou v tomto smere nie sú ani sopečné Slánske vrchy, kde sa nachádza jediné významnejšie jazero - Izra. Je vzdialené kilometer od chaty. Rozprestiera sa v geomorfologickom podcelku Milič, na juhovýchodnom úpätí Veľkého Miliča (895 m n. m.), vo výške (434 m n. m.). Práve po jeho svahoch sa zosunul v minulosti masívny blok, ktorý vytvoril na vodnom toku prirodzenú hrádzu a dal tak možnosť vzniknúť jazeru. Zaberá plochu 3,70 ha, maximálna dĺžka jazera je 250 m a šírka 212 m. Hĺbka jazera podľa dostupných údajov dosahuje až osem metrov. Postupne sa však zanáša a hĺbka kolíše. V mieste je reštaurácia, kúpanie v jazere, člnkovanie, rybolov v jazere, cyklistika, turistika.

Pre rybárov je Izra jednou z najlepších lovných plôch v celom okolitom regióne. Z hľadiska prírodných zaujímavostí stojí za pozornosť vodná flóra i fauna, najmä výskytom zriedkavejších druhu rýb.

V hustých listnatých lesoch nájdeme menšie jazero Malá Izra, ktoré postupne zarastá a mení sa na mokrinu, respektíve rašelinisko. Prírodná rezervácia Malá Izra, je malým prírodným jazierkom v terénnej depresii medzi súvislými lesnými porastmi Veľkého Miliča. Paradoxne, hoci radového turistu nie príliš atraktívna mokrina nezaujme, má podstatne vyššiu prírodnú hodnotu ako samotná Veľká Izra. Rastú tu ojedinelé spoločenstvá močiarneho jelšového lesa nížinného typu v horskej oblasti, ako aj niektoré vzácne druhy močiarnej flóry, na ktorú sa viažu aj zástupcovia vlhkomilného živočíšstva.

Veľký Milič je vrch na slovensko-maďarskej hranici v Slánskych vrchoch. Národná prírodná rezervácia Veľký Milič

bola vyhlásená za štátnu prírodnú rezerváciu v roku 1967, neskôr novelizovaná na národnú prírodnú rezerváciu. Jedná sa o územie európskeho významu. Na väčšine plochy sa zachoval rovnorodý bukovo prales s výrazne výškovo a hrúbkovo diferencovanou štruktúrou a množstvom mŕtveho dreva. V sutinových častiach sa nachádzajú veľmi pekné ukážky biotopu lipovo-javorové sutinové lesy, v ktorých sa výraznejšie uplatňuje jaseň štíhly a ojedinele sa tu vyskytuje aj javor horský, javor mliečny, brest horský a lipa malolistá. Na skalnatom hrebienku orientovanom na juhovýchod sa nachádza malá plocha dubiny s prevládajúcim zastúpením duba zimného. Na vystupujúcich skalách sa vyskytuje typ biotopu silikátové skalné steny so štrbinovou vegetáciou. Pôvodné lesné porasty kvetnatých bučín, kyslomilných bučín a lipových javorín s charakteristickou druhovou skladbou majú miestami pralesovitý charakter.

Receptár

Kačacie pečienky v župane

Suroviny:

500 g kačacie pečienky, 10-15 plátkov oravskej slaniny, 150 g tvrdý syr, 2 ks cibuľa, 3 feferónky alebo jalapeños, soľ, mleté čierne korenie, sladká paprika

Postup prípravy:

Kačaciu pečeň opláchneme a necháme odkvapkať. Do plátka slaniny položíme jeden kus pečene, kúsok cibule a niekoľko kúskov feferónok alebo jalapeños. Na dno pekáča nakrájame na kolieska zvyšok cibule a na ne pokladáme rolky. Podlejeme vodou - na výšku asi 2 mm, zľahka posypeme korením, soľou a pre farbu sladkou paprikou. V rúre pečieme okolo 20 minút. Vyberieme rolky, posypeme najemno nastrúhaným syrom a necháme 5-10 minút zapiecť. Podávame so zemiakmi alebo zeleninovým šalátom.

Dobrá chuť



Hálky (2/5)

V minulom dvojčíse sme predstavili háľkotvorné osi silne interaktívne s dubmi, ktoré nemajú vplyv na celkový zdravotný stav

hostiteľskej dreviny. Teraz si predstavíme hrčiarku gaštanovú, zástupcu háľkotvorných blanokridlovcov, ktorá je významným škod-

com rodu *Castanea*. Hrčiarka gaštanová je vážny škodca gaštana jedlého, ktorý napáda a v krátkom čase likviduje jedlé gaštany.

Hrčiarka gaštanová (*Dryocosmus kuriphilus*)

Pôvodne sa vyskytovala vo východnej Ázii v Číne, Japonsku a na Kórejskom poloostrove odkiaľ sa pravdepodobne obchodnými cestami rozšírila do Juho-východnej Ameriky, kde je pozorovaná od roku 1974. Vyskytuje sa v Európe, zistená bola v Taliansku (2002), Francúzsku (2005), Slovinsku (2005). Na Slovensku ju prvýkrát identifikovali 24. mája 2012. Ten-



to druh sa do nových krajín šíri dovozom zamoreného množiteľského materiálu – očiek, vrúblov a mladých stromčekov. Do okolia sa šíri presunom napadnutých mladých rastlín, aktívnym i pasívnym letom dospelých samičiek. Odhadovaná rýchlosť šírenia tohto druhu je 8-25 km/rok.

Hostiteľskými rastlinami pre hrčiarku gaštanovú sú len druhy rodu *Castanea* – gaštany (*C. crenata* – gaštan japonský, *C.*



dentata – gaštan amarický, *C. mollissima* – gaštan čínsky, *C. sativa* – gaštan siaty a *C. seguini*) a ich hybridy.

Na infikovaných stromoch vytvárajú jedno- alebo viackomorové hrče, zelenej alebo ružovej farby, často obsahujúce časti stoniek, stopiek a čepelí listov. Tieto háľky sa vyvíjajú na mladých výhonoch a dosahujú 5–20 mm. Po výlete dospelca háľka schne, drevnatie a počas nasledujúcich dvoch rokov ostáva na strome.

Populácie hrčiarky gaštanovej sú tvorené výlučne samičkami, ktoré sa vyvíjajú z neoplođených vajčiek (partenogenéza), pričom vytvoria ročne len jednu generáciu. Každá samička je schopná naklást až 100 vajčiek, ktoré umiestňuje do púčikov po 3-5 kusov. Niekedy sa v jednom púčiku na-

chádza aj 20-30 vajčiek a z nich sa po 30-40 dňoch vyvinú larvy. Prvé larválne štádiá prezimujú v púčikoch a ich vývin je opätovne aktivovaný rastom púčikov v jarnom období. V polovici apríla sa na infikovaných púčikoch tvoria háľky – hrče o 5–20 mm zeleno- alebo ružovo-sfarbené. Larvy žerú vo vnútri hrči 20–30 dní pred zakuklením. Kuklia sa od polovice mája do po-



lovice júla a dospelé jedince vylievajú od konca mája do konca júla. Dospelé samičky prežívajú približne 10 dní.

Pri zistení výskytu tohto druhu

odporúča ÚKSÚP Bratislava aplikovať mechanickú ochranu, pri ktorej mladé stromčeky musia byť celé zlikvidované spálením. Staršie výsadby sa odporúča prezrávať a odrezané napadnuté výhony



ničiť pálením. V súčasnosti nie sú dostupné účinné chemické prípravky na ochranu rastlín proti tomuto škodcovi. V prípade povolenia účinných chemických látok je potrebné ich striedať aby sa zamedzilo vzniku rezistencie (odolnosti) na tieto prí-



pravky a ich zložky. Prírodnými biologickými nepriateľmi hrčiarky gaštanovej sú parazitoídy z radu blanokridlovcov, čeľade chalcidkovitých – *Chalcididae*, napr.: *Torymus sinensis*, *Torymus beneficus*, *Megastigmus maculipennis*, *Megastigmus nipponicus* (nadčelad: chalcidky – *Chalcidoidea*, čeľad: krasulčkovité – *Torymidae*), *Ormyrus flavitibialis* (čeľad: *Ormyridae*) a i.



Poškodenie hrčiarkou gaštanovou môže spôsobiť zníženie úrody plodov gaštana až o 50–70 %. Silné napadnutie môže mať za následok zoslabnutie a odumretie stromov. *D. kuriphilus* je najzávažnejší škodlivý hmyz na gaštanoch vo svete.

„Dňa 13.3.2012 boli na územie Slovenskej republiky dovezené výpestky gaštana jedlého z Talianska. Fytoinšpektorka ÚKSÚP-u OOR Prievidza dňa 23.5.2012 pri

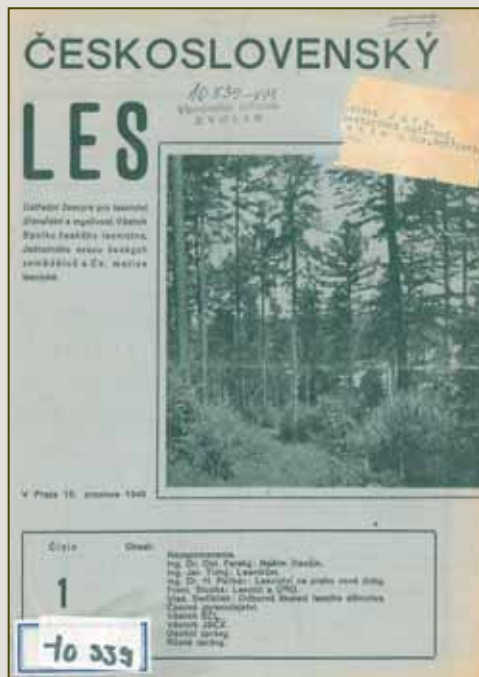


pravidelnom monitoringu škodlivých organizmov zistila prítomnosť hrčiarky gaštanovej na dovezených výpestkoch a odobrala vzorku s podozrením na *Dryocosmus kuriphilus*. Vzorka bola zaslaná do diagnostického laboratória vo Zvolene, kde 24.5.2012 potvrdili prítomnosť *Dryocosmus kuriphilus* v odobraných podozrivých háľkach. ÚKSÚP Bratislava Odbor ochrany rastlín vydal okamžité Opatrenie na zabránenie zavlečenia a rozširovania *Dryocosmus kuriphilus* Yasumatsu na území Slovenskej republiky pod č. 262/2012. Toto opatrenie je zverejnené aj na stránke www.uksup.sk a vo Vestníku MPRV SR č 11/2012 (<http://www.mpsr.sk/sk/index.php?start&language=sk&navID=1&id=6859>).“

Anna Sliacka

Písalo sa pred 70. rokmi alebo z časopisu Československý Les z roku 1945

Časopis „Čsl. Les“ opäť vychádza. Postrádali sme ho. Vychádza v novém rouše. Je výrazem novej doby. Význam lesů není třeba lesníkům připomínat. – Jsme si tohoto pronikavého významu vědomi. Je jen třeba, abychom si ujasnili směr a cíl a dbali na správnou cestu. Stojíme v lesnictví před velmi vážnými problémy hospodářskými, sociálními, kulturními a především sociologickými a národohospodářskými. Budujeme nové základy republiky a lesnictví se zemědělstvím jsou jejími stěžejními pilíři. Ze všech těchto důvodů jest třeba pozorně sledovati a vyjádřiti správné zásady veřejné péče o lesy. Lesnická politika určuje osud lesů a osud lesů jest osudem národa!



Po okupaci jest stav našich lesů neutěšený a válečné události dovršili dílo zkázy. Myslivost utrpěla na mnohých místech škody přímo katastrofální. Dříví jest nedostatek a bude dlouho surovinou hledanou a cennou. Jest proto třeba učiniti především opatření, aby zajištěna byla podstata lesů a splněny všechny předpoklady pro obnovu a zvelebení lesního hospodářství, myslivosti a usměrnění hospodaření s dřívím. Jest ovšem třeba, aby všichni političtí činitelé byli si sami především vědomi, že výrobní doba v lesním hospodářství jest značně delší než ve výrobě zemědělské, převyšuje celý lidský věk, a proto lesní hospodářství nesnese skoků. Nová doba vždy je lákavou pro pokusy reformní. V lesnictví je nutno postupovati opatrně, poněvadž omyly a chyby v postupu vymstivají se po staletích a příroda

jest neúprosná. Lesy musí sloužiti národu. Národ není pouze v jedné generaci. Proto lesníci sami musí býti příkladem tohoto myšlení a musí postupovati v zásadě vždy jednotně. Nesmí podlehnout náladě doby, nedat se strhnout ukvapeným myšlením a vždy myslet do budoucnosti. Tuto zodpovědnost je nutno si stále připomínat. Bude nám všem posilou při těžkostech dnešního podnikání, kdy přemáháme celou řadu překážek a obtíží hospodářských, správních i psychologických.

Základem úspěchu lesnické práce jest především jistota, bezpečnost, dobrá vůle po spolupráci všech stavovských složek jak lesních úředníků, tak lesních zřízenců a dělníků. Tuto spolupráci musíme vytvořiti, oprostiti ji od subjektivních předpokladů, uložit si dobrovolnou kázeň, myslet na budoucnost a společně pracovat ve prospěch lesů a lesnictví. My lesníci musíme se však také oprostiti od subjektivismu hospodářského. Jsme s našimi lesy součástí našeho národního hospodářství. Lesy musí sloužiti národu. Jakou formou mají sloužiti národu, o tom panuje mnoho názorů rozdílných. Ujasněme si je sami napřed a pak jděme společně a svorně. Je to nezbytné, abychom se vyvarovali experimentů. Byli jsme zvyklí domnívat se, že stačí lesnická rezoluce vládním činitelům, že náš spolek lesnický nemůže být opomenut, že význam lesů jest všem zřejmý a že nemůže se stát nic, co by bylo proti zájmům lesů a lesnictva. A stávalo se! Ne proto, že by tak bylo vždy úmyslem, ale proto, že lesnictví je součástí kolektivního života národa a rozhodoval celek i mocenské seskupení zájmů. Neshody mezi polem a lesem přispívali pak k neshodám mezi zemědělstvím a lesnictvím.

Lesnictví v nejširším pojetí, myslivost a hospodaření s dřívím, nikoliv jen dřevařské hospodářství, tvoří zájmovou sféru lesnictví, ovlivňuje veřejný zájem a musíme proto se snažiti v duchu nové doby docílit nejen náležitého uplatnění těchto zájmů, ale především i zastoupení všude tam, kde má býti o lesnictví rozhodováno.

Z článku Ing. Dr. H. Pelikána „Lesnictví na prahu nové doby“, Československý Les, ročník XXVI., číslo 1/1945, strana 4-5

(Zdroj: Knižnica Lesníckeho a drevárskeho múzea Zvolen)

Marek Vanga
LaDM Zvolen

Životné jubileá

50 rokov

Tomašovič Jozef,
manipulant, ES Gbely – OZ
Šaštín

Ing. Kondela Anton,
vedúci LS Paráč – OZ
Námestovo

Ing. Dendys Pavol,
technik, LS Paráč – OZ
Námestovo

Joštiak Ján,
vedúci ES Oravská Polhora
– OZ Námestovo

Mgr. Pekárová Jana,
referent správy a
manažmentu majetku,
BTS-PO – OZ Čierny Balog

Ing. Kolesár Luboslav,
referent správy les.
pozemkov a reprivatizácie
– OZ Prešov

Beluš Daniel,
vedúci LO, LS Humenné –
OZ Vranov nad Topľou

Kublová Janka,
ekonóm, RSLT Bánovce nad
Bebravou – OZLT Banská
Bystrica

Ing. Poláková Jovanka,
vedúca ŠS, ŠS Hladomer –
OZ Semenoles

Ing. Rezek Vlastimil,
vedúci referátu int. a ext.
komunikácie – GR BB

60 rokov

Lehocká Jana,
finančník – OZ Šaštín

Pastorok Jozef,
vedúci LO, LS Skýcov – OZ
Topoľčianky

Obrcian Miloslav,
vedúci LO, LS Oravský
Podzámok – OZ Námestovo

Rogosová Zuzana,
hlavný účtovník a účtovník
projektu – OZ Rožňava

Ing. Vajs Július,
technik pre údržbu cestnej
siete, RSLT Bánovce nad
Bebravou – OZLT Banská
Bystrica

Pracovné jubileá

25 rokov

Ing. Holický Miroslav,
referent správy lesných
pozemkov a reprivatizácie
– OZ Šaštín

Hodas Peter,
vedúci LO, LS Nitrianske
Rudno – OZ Prievidza

Fašang Ján,
vedúci LO, LS Slovenská
Lupča – OZ Slovenská
Lupča

Ing. Antalík Peter,
referent obchodu – OZ
Kriváň

Lacko Peter,
manipulant, ES Rimavská
Baňa – OZ Rim.Sobota

Lupták Ivan,
vedúci LO, LS Hnúšťa – OZ
Rimavská Sobota

Janšo Peter,
technik, LS Rimavská
Sobota – OZ Rimavská
Sobota

Ing. Durindová Ivona,
referent MTZ a nákupu –
OZ Rimavská Sobota

Kuchta Miroslav,
vedúci LO, LS Betliar – OZ
Rožňava

Ing. Cudrák Marián,
technik, LS Malcov – OZ
Prešov

Ing. Pšák Peter,
riaditeľ OZ Sobrance

Ing. Jevčák Stanislav,
referent obchodu – OZ
Sobrance

Ing. Bencel Hubert,
vedúci RSLT Bánovce nad
Bebravou – OZLT Banská
Bystrica

Sochor Ján,
vedúca strediska Lúštiareň
– OZ Semenoles

Ing. Láska Róbert,
vedúci ŠS, ŠS Brod – OZ
Semenoles

**Ing. Horniaková
Margaréta**,
VORŠ – účtovník a interný
audit – GR BB

Ing. Bobro Ján,
vedúci odboru evidencie
pozemkov a reprivatizácie
– GR BB

30 rokov

Ing. Psársky Ján,
vedúci VTU – OZ Levice

Ing. Krajniak Dušan,
vedúci LS Plášťovce – OZ
Levice

Pásztor Ladislav,
vedúci LO, LS Želiezovce –
OZ Levice

Matejčík Jozef,
vedúci LO, LS Stará Bystrica
– OZ Čadca

Ing. Zboja Igor,
riaditeľ OZ – OZ
Námestovo

**Ing. Chalmoviansky
Ladislav**,
referent TPV – OZ Prievidza

Ing. Zubriczký Štefan,
riaditeľ OZ Rožňava

Ing. Trojan Jozef,
vedúci LS Betliar – OZ
Rožňava

Ing. Šandrik Eugen,
technik, LS Spišská Nová
Ves – OZ Prešov

Leškaničová Valéria,
vedúca operačného
nasadenia LT, RSLT Vranov
nad/Topľou – OZLT Banská
Bystrica

Ing. Meliš Peter,
VORŠ – oblastný kontrolór
– GR BB

Ing. Kráľová Dana,
MBA, vedúca odboru
controllingu a cien – GR BB

Ing. Leľák Miroslav,
poverený obchodný
riaditeľ – GR BB

Ing. Moravčík Juraj,
vedúci odboru správy
majetku a majetkových
vzťahov – GR BB

Ing. Zima Peter,
VORŠ – HÚL – GR BB

35 rokov

Homolová Anna,
fakturant ostatných
tovarov a služieb – OZ
Slovenská Lupča

Bc. Paluš Ivan,
ťažbár, LS Čadca – OZ
Čadca

Zbončák František,
dispečer dopravy dreva –
OZ Čadca

40 rokov

Štetiar Pavol,
manipulant, ES Oščadnica –
OZ Čadca

Rubriku spracovala Helena Turská

Veľký svet malých veľkých stromov

Bonsai - doslovne *strom v miske* (*bon - táckalmiska a sai - sadiť, pestovať*) je umenie miniaturizácie stromov pestovaním v nádobách. Hoci toto slovo je japonského pôvodu, korene siahajú do Čínskej ríše, kde už v siedmom storočí nášho letopočtu pestovali trpasličie stromy vo veľmi plytkých nádobách. Pôvodne sa tomuto venovala len elita spoločnosti a bonsaje sa rozšírili po celej Číne v podobe luxusných darčiekov. Mnoho techník, štýlov a nástrojov na ich pestovanie vyvinuli v Japonsku na základe originálov z Číny. Hoci toto umenie je staré takmer 3 000 rokov, do iných častí sveta sa začalo rozširovať len nedávno.

Čínske bonsaje

sú zložité, často vyobrazujú krajinu so zakomponovanými prvkami krajiny, mŕtveho dreva a obnažených koreňov. Z roku 706 nášho letopočtu pochádza hrobový obraz pre korunného princa Zhang Huai (prvé vyobrazenie bonsajov) zobrazujúci dve dámy podávajúce

zmenšeniny skalnatej krajiny s malými stromami a rastlinami v plytkých miskách. Dovtedy neboli popísané techniky pestovania týchto „hračiek“, ale predpokladá sa, že ich tvorba, starostlivosť i používané techniky boli už predtým známe. Prvé rôzne pokrútené defor-

mované stromy boli prinášané z prírody a sadené do kvetináčov. Jednalo sa o „posvätné“ stromy, ktoré na rozdiel od „poškvrnených“ stromov nemôžu byť využívané na bežné účely a ani drevo z nich.



Bonsaje v Japonsku

V šiestom storočí sa pestovanie bonsajov ako náboženských suvenírov dostáva do Japonska, ktoré bolo pod silným vplyvom Číny. Japonci umenie pestovania bonsajov zjednodušili, výrazne

prepracovali, zdokonalili umelecké a pestovateľské aspekty na základe pozorovaní voľne rastúcich stromov v prírode. Japonské nádoby boli celkovo hlbšie ako tie, ktoré používali v Číne. Známa

je aj scénka o chudobnom samurajovi, ktorý obetoval posledné tri trpasličie črepníkové stromy, aby zabezpečil teplo pre cestujúcich mníchov.

Koncom 18. storočia bola zahájená prehliadka tradičných píniových zakrpatených črepníkových stromov, ktorá sa následne konala každý rok v hlavnom meste Kjóto. Okolo roku 1800 na zhromaždení skupinky učencov čínskeho umenia neďaleko mesta Osaka pomenovali oficiálne trpasličie stromy ako „bonsai“ (japonskej výslovnosti termínu hračka-Tsai), aby ich odlíšili od bežného hachi-no-ki – črepníkových stromov. Po veľkom zemetrasení Kanto, ktoré zdevastovalo oblasť Tokia v roku 1923 sa skupina tridsiatich rodín profesionálnych pestovateľov presídlila dvadsať míľ ďaleko do Omiya, ktoré sa stalo centrom japonskej kultúry bonsajov (obec Omiya Bonsai). V roku 1930 sa stal bonsai uznaný a každoročne sa koná ich oficiálna prehliadka v Tokijskom Metropolitan Museum of Art.

-25-

